

Answering
tomorrow's
challenges
today

Voortgang van de energietransitie in de gemeente Hoorn

Eindrapport

In opdracht van de rekenkamer Hoorn

Rotterdam, april 2025

Voortgang van de energietransitie in de gemeente Hoorn

Eindrapport

In opdracht van de rekenkamer Hoorn

Rotterdam, april 2025

Project: 1006246

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding.....	4
1.2	Doel van het onderzoek.....	4
1.3	Onderzoeksvragen.....	5
1.4	Onderzoeksaanpak.....	5
1.5	Leeswijzer.....	6
2	Conclusies en aanbevelingen.....	7
2.1	Conclusies.....	7
2.2	Aanbevelingen.....	8
3	Overzicht beleidscontext.....	10
3.1	Beleidsniveaus.....	10
3.2	Rol en bevoegdheden van de gemeente Hoorn.....	13
3.3	Overzicht gemeentelijk beleid.....	14
3.4	Conclusie.....	20
4	Voortgang op de doelen.....	21
4.1	CO ₂ -emissiereductie.....	21
4.2	Warmte.....	23
4.3	Duurzame opwek.....	28
4.4	Energiebesparing.....	31
4.5	Conclusie.....	33
5	Doeltreffendheid en doelmatigheid van het gemeentebeleid.....	34
5.1	Beleidstheorie.....	34
5.2	Evaluatie doeltreffendheid.....	35
5.3	Evaluatie doelmatigheid.....	36
5.4	Conclusie.....	38
	Reactie van college van B&W.....	39
	Nawoord van de rekenkamer.....	41
	Bijlage A: Geïnterviewde personen.....	42
	Bijlage B: Geraadpleegde documenten.....	43

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Hoorn heeft zich gecommitteerd aan ambitieuze doelen op het gebied van de energietransitie, zoals vastgelegd in het Programmaplan Energietransitie 2023-2026. Het plan richt zich op het verminderen van de CO₂-uitstoot in de gemeente. Het hoofddoel is als volgt geformuleerd:

- Een reductie van de CO₂-uitstoot met 55% t.o.v. 2019 in 2030, met een tussendoel van 33% CO₂-emissiereductie in 2026.

Het plan bevat daarnaast drie subdoelen:

- **Warmte:** 14% van de woningen aardgasvrij-gereed maken, met daarbij een plan voor het realiseren van een duurzame warmtebron;
- **Duurzaam opgewekte energie:** Het aandeel duurzaam opgewekte energie verhogen naar 31% van het totaal;
- **Besparing op elektriciteit:** Een besparing op elektriciteit realiseren van 9% t.o.v. 2019.

De subdoelen zijn allemaal direct gelinkt aan het hoofddoel, de reductie in CO₂-uitstoot. Door woningen aardgasvrij-gereed te maken, kan op termijn het gebruik van aardgas worden uitgefaseerd. Het verhogen van het aandeel duurzaam opgewekte energie draagt bij aan een lagere CO₂-uitstoot doordat vervuilende energiebronnen worden vervangen door schone. Tot slot zorgt het besparen op elektriciteit voor een lagere energievraag, wat eveneens bijdraagt aan het verminderen van de CO₂-uitstoot.

De rekenkamer van de gemeente Hoorn doet onafhankelijk onderzoek naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gemeentelijke beleid en adviseert op basis daarvan de gemeenteraad. De energietransitie is een maatschappelijk relevant onderwerp dat veel middelen vergt en een grote impact heeft op burgers en bedrijven. De rekenkamer heeft Ecorys daarom gevraagd om namens haar een onderzoek uit te voeren naar de voortgang en haalbaarheid van het Programmaplan Energietransitie 2023-2026.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is om de voortgang van de energietransitie in de gemeente Hoorn te evalueren en om een gefundeerd oordeel te vormen over de verwachte realisatie van de gestelde doelen uit het Programmaplan Energietransitie 2023-2026. Daarnaast moet het onderzoek inzicht bieden in de instrumenten die de gemeente kan inzetten om deze doelen te bereiken.

Dit onderzoek richt zich specifiek op de energietransitie in de gemeente Hoorn zoals beschreven in het Programmaplan Energietransitie 2023-2026. Het onderzoek kijkt ook naar regionale ontwikkelingen en activiteiten, voor zover deze relevant zijn voor de gemeente.

Hoorn. Het onderzoek neemt geen maatregelen mee die onderdeel zijn van andere beleidsterreinen.

1.3 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag die door de rekenkamer is gesteld, luidt als volgt:

“Worden de doelen die zijn gesteld in het Programmaplan Energietransitie 2023-2026 naar verwachting gehaald? En zo niet, welke instrumenten heeft de gemeente Hoorn dan tot haar beschikking om bij te sturen?”

Daarnaast heeft de rekenkamer een aantal deelvragen geformuleerd, die wij hebben geclusterd in drie groepen:

A. In kaart brengen van de beleidscontext

A1: Welke wet- en regelgeving is van toepassing en wat zijn de onderlinge verbanden?

A2: Welke taken en bevoegdheden heeft de gemeente Hoorn om de energietransitie te realiseren?

A3: Welke instrumenten kunnen daarbij door het college en/of de gemeenteraad worden ingezet?

B. Inventarisatie van gebruikte instrumenten en hun effecten

B1: Welke maatregelen zijn of worden uitgevoerd?

B2: Wat is de gerealiseerde of verwachte impact van deze maatregelen op i) de beoogde doelen, ii) buurgemeenten en iii) andere beleidsterreinen?

C. Evaluatie van doeltreffendheid en mogelijkheden voor verbetering

C1: Is er voldoende voortgang geboekt met het realiseren van de doelen?

C2: Waar kan de gemeente zich verbeteren, mede kijkend naar andere gemeenten?

1.4 Onderzoeksaanpak

Bij het uitvoeren van het onderzoek zijn drie verschillende onderzoeksmethoden gebruikt: een documentenstudie, interviews en een kwantitatieve data-analyse.

- **Documentenstudie:** een uitgebreide verzameling van relevante documenten is geanalyseerd. Daarbij ging het onder andere om beleidsdocumenten, jaarverslagen, vergaderverslagen en voortgangsrapportages.
- **Interviews:** er zijn in totaal zeven interviews gehouden met verschillende stakeholders, te weten de ambtelijke programmacoördinator, enkele projectmanagers binnen het programma, de verantwoordelijke wethouder, een woningcorporatie en vertegenwoordigers van twee energiecoöperaties en een ondernemersvereniging. Met behulp van deze interviews zijn de bevindingen uit de documentenstudie aangevuld, getoetst en verdiept.
- **Kwantitatieve data-analyse:** de beschikbare data uit openbare bronnen en interne documenten van de gemeente zijn gebruikt om een inschatting te maken van de voortgang tot nu toe en de verwachte voortgang aan het eind van de programmaperiode.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bespreekt de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek. Het bevat de conclusies over de voortgang van de energietransitie in de gemeente Hoorn en doet aanbevelingen voor verdere stappen en beleidsverbeteringen om de gestelde doelen te realiseren.

Hoofdstuk 3 schetst de beleidscontext waarbinnen de gemeente Hoorn werkt aan het behalen van de doelstellingen. Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de relevante wet- en regelgeving, de taken en bevoegdheden van de gemeente en de instrumenten die beschikbaar zijn voor het college en de gemeenteraad.

Hoofdstuk 4 beschrijft de verschillende instrumenten die de gemeente inzet om de doelen van het Programmaplan Energietransitie 2023-2026 te bereiken. Voor elk doel worden de specifieke maatregelen en hun verwachte impact toegelicht. Ook wordt een inschatting gemaakt of de doelen naar verwachting behaald zullen worden.

Tot slot wordt in **Hoofdstuk 5** de doeltreffendheid en doelmatigheid van de ingezette instrumenten beoordeeld. Dit hoofdstuk onderzoekt of de gestelde doelen naar verwachting worden gehaald en identificeert mogelijke verbeteringen die de gemeente kan toepassen.

Relevante kenmerken van de gemeente Hoorn

De gemeente Hoorn, gelegen in het stedelijk gebied van West-Friesland, heeft een totaal oppervlak van 1.671 hectare. Dit gebied omvat ongeveer 34.330 woningen en huisvest 75.645 inwoners. De bevolkingsdichtheid van de gemeente Hoorn is 3.714 inwoners per km². Dit is veel meer dan het Nederlands gemiddelde (533 inwoners per km²). Van alle woningen is ongeveer 30% (10.161 woningen) sociale huur. De gemiddelde WOZ-waarde van een woning in de gemeente Hoorn was in 2024 € 349.000.

Het stedelijk gebied van de gemeente Hoorn bestaat voor 57% uit particulier terrein; de overige 43% bestaat uit openbaar terrein. Het openbare terrein bestaat voor 21,5% uit water, voor 42,4% uit groen en voor 36,1% uit wegen. Vergeleken met andere gemeenten in West-Friesland heeft Hoorn een groter aandeel verharding en een iets kleiner aandeel groen. Dit komt vooral door het historische centrum, bekend om zijn vele winkels en horecagelegenheden, dat jaarlijks een groot aantal bezoekers trekt.

Er zijn in totaal 9.825 bedrijfsvestigingen in Hoorn. Wat daarbij opvalt, vergeleken met de omliggende gemeenten, is het relatief kleine aantal landbouwbedrijven (30).

2 Conclusies en aanbevelingen

2.1 Conclusies

De gemeente werkt binnen een complexe beleidscontext aan de energietransitie en heeft het bereiken van de doelen niet geheel in eigen hand.

De gemeente Hoorn werkt aan de energietransitie binnen een complexe beleidscontext. Er zijn doelen gesteld en maatregelen genomen op Europees, nationaal, provinciaal en regionaal niveau. De Rijksoverheid heeft de gemeente verplicht om een aantal taken uit te voeren. Daarnaast is de gemeente afhankelijk van de Rijksoverheid voor de middelen om het beleid uit te voeren. Op provinciaal en regionaal niveau werkt de gemeente samen met andere overheden en moet er gezamenlijk beleid ontwikkeld en geïmplementeerd worden. Binnen haar eigen grenzen moet de gemeente verschillende stakeholders bij elkaar brengen om gecoördineerd verduurzamingsprojecten op te zetten, zoals de aanleg van warmtenetten. Ook is de gemeente afhankelijk van de bereidheid van inwoners en bedrijven om zelf te verduurzamen.

De gemeente heeft goede stappen gezet om haar doelen te bereiken, maar ligt niet op koers om deze tijdig te behalen.

Om haar hoofddoel (33% CO₂-emissiereductie in 2026) te behalen, moet de gemeente alle drie haar subdoelen bereiken.

- Met betrekking tot het aardgasvrij maken van woningen ligt er een duidelijk plan en wordt er voortgang geboekt, maar is er een aanzienlijke versnelling nodig om het doel te behalen.
- Het oorspronkelijke plan voor duurzame opwekking is feitelijk achterhaald en biedt geen perspectief op succes. Een nieuw plan is daarom noodzakelijk.
- Op het gebied van energiebesparing wordt er voldoende vooruitgang geboekt, al is precieze effectmeting moeilijk.

Gegeven deze voortgang op de subdoelen, is het onwaarschijnlijk dat de gemeente haar hoofddoel in 2026 bereikt.

De gemeente staat voor een aantal specifieke uitdagingen die het behalen van de doelen bemoeilijken.

- Nationale regels zijn soms onduidelijk en veranderen regelmatig, bijvoorbeeld rondom de besparingssubsidie. Het kost de gemeente tijd om deze regels te achterhalen en te vertalen naar beleid. Ook hindert het stakeholders bij het bepalen van een langetermijnstrategie.
- Netcongestie (het tekort aan transportcapaciteit in het elektriciteitsnet) is een belangrijke barrière voor verduurzaming. Dit raakt vrijwel alle betrokken partijen. Als gevolg hiervan moeten alternatieve manieren om te verduurzamen worden bedacht en ontwikkeld.
- Er is wantrouwen bij inwoners richting de overheid. Dit heeft een landelijke oorzaak, maar evengoed een lokale impact. Een concreet voorbeeld is dat sommige inwoners verduurzamingssubsidies van de gemeente niet willen aannemen. Bewoners zijn bezorgd dat ze dit bedrag in de toekomst terug moeten betalen, mede door de negatieve ervaringen en onzekerheden die zijn ontstaan door de toeslagenaffaire. Dit wantrouwen

zorgt ervoor dat ze huiverig zijn om financiële steun van de overheid te accepteren, zelfs als deze bedoeld is om hen te helpen.

- De gemeente heeft vaak geen doorzettingsmacht, maar moet alle betrokkenen op vrijwillige basis mee zien te krijgen. Dat vraagt veel tijd, kunde en geduld.
- Er is een gebrek aan gekwalificeerd personeel voor de energietransitie. Dit beperkt de uitvoeringscapaciteit van de gemeente.

De gemeente lijkt doeltreffend en doelmatig te opereren, maar moet stappen zetten om hier meer zicht op te krijgen.

De gemeente heeft een helder theoretisch raamwerk opgesteld van hoofddoel, subdoelen, beleidsmaatregelen en beschikbare middelen. Dit biedt een goede basis voor het vaststellen van de mate waarin het beleid doeltreffend en doelmatig is. In de praktijk is de monitoring van de beleidseffecten echter onvolledig, waardoor niet altijd duidelijk is wat de voortgang is op elk subdoel en in hoeverre deze voortgang het gevolg is van het gevoerde beleid of van autonome ontwikkelingen. Ook is er geen duidelijk zicht op de resterende opgave. Dit maakt het moeilijk om te bepalen welk beleid er nog nodig is om de doelen te behalen. De gemeente geeft zelf aan over voldoende middelen te beschikken, maar beperkt te worden in het besteden van de middelen door een gebrek aan gekwalificeerd personeel en externe barrières, zoals netcongestie.

De intensieve samenwerking binnen de regio is een kracht, maar brengt ook nadelen met zich mee.

In West-Friesland wordt ten opzichte van veel andere regio's intensief samengewerkt. Dit biedt een aantal voordelen. Het maakt capaciteitspooling tussen gemeenten mogelijk en verhoogt daarmee de efficiëntie. Vraagstukken die vragen om regionale coördinatie kunnen beter worden opgepakt en het stelt gemeenten in staat om van elkaar te leren. Het risico van deze vorm van samenwerken is dat er veel tijd opgaat aan overleg, wat ten koste gaat van de uitvoeringscapaciteit, en dat besluitvorming traag verloopt vanwege het grote aantal betrokken partijen.

2.2 Aanbevelingen

Creëer zoveel mogelijk duidelijkheid over het pad richting verduurzaming en de rol daarbij van alle betrokken partijen, inclusief de gemeente zelf.

De complexe, snel veranderende omgeving waarbinnen de energietransitie zich voltrekt, zorgt voor onzekerheid bij betrokken partijen. Zij zoeken naar houvast bij de gemeente om duidelijkheid te krijgen over wat er wanneer van hen wordt verwacht en wat zij van de gemeente kunnen verwachten. Hoewel de invloed van de gemeente beperkt is, is het belangrijk om waar mogelijk duidelijkheid en zekerheid te bieden aan betrokken partijen, zodat deze hun eigen langetermijnstrategie kunnen bepalen en concrete stappen richting verduurzaming kunnen gaan zetten. Voorbeelden hiervan zijn een duidelijke strategie en rolverdeling bij de aanleg van nieuwe warmtenetten en bij de verduurzaming van bedrijventerreinen.

Pak als gemeenteraad een kaderstellende rol, geef ruimte aan de uitvoerders van het beleid en stuur op hoofdlijnen.

De gemeenteraad van Hoorn zit dicht op het energiedossier. Ze stelt veel vragen en stuurt vaak bij. Blijf je als raad ervan bewust dat bijsturen (grote) impact kan hebben op de haalbaarheid van de doelstellingen en/of de doorlooptijd. Zeker als er mogelijkheden worden afgekeurd, neemt de oplossingsruimte voor de ambtelijke uitvoering af en is het noodzakelijk om mee te denken in alternatieven.

Verzamel meer informatie over de voortgang op de doelen en de effectiviteit van maatregelen en stel deze beschikbaar aan de raad.

Om bij te kunnen sturen heeft de raad actuele en betrouwbare informatie nodig over de voortgang die geboekt wordt bij het bereiken van de doelen en over de effectiviteit van individuele maatregelen. Op basis daarvan kan de raad besluiten om meer middelen beschikbaar te stellen, om de doelen bij te stellen, of om de kaders waarbinnen de doelen gehaald moeten worden bij te stellen. De ambtelijke organisatie is op weg om dit mogelijk te maken, maar mist zowel bepaalde brondata als een werkend proces om alle data centraal op te slaan en beschikbaar te maken.

Geef prioriteit aan het herstellen van vertrouwen van burgers in de overheid en het stimuleren van lokale initiatieven.

Het bestaande netwerk van vrijwilligers kan behulpzaam zijn bij het bereiken van burgers die niet rechtstreeks te maken willen hebben met de overheid. Door gebruik te maken van vertrouwde gezichten en lokale netwerken, kan het vertrouwen van de inwoners worden hersteld. Hierdoor wordt bestaand beleid effectiever en komen nieuwe initiatieven makkelijker van de grond. Dit kan worden gecombineerd met andere beleidsinstrumenten, zoals communicatie die is toegesneden op specifieke doelgroepen en het organiseren van burgerparticipatie in het proces van beleidsontwikkeling. Ook een wijkgerichte aanpak, waarbij de energietransitie wordt gecombineerd met andere beleidsterreinen zoals armoedebeleid en het verhogen van de leefbaarheid in de buurt, kan hierbij helpen.

Werk aan het verder vormgeven en optimaliseren van de regionale samenwerking.

De regionale samenwerking in West-Friesland is in zijn huidige vorm al waardevol, maar er zijn nog mogelijkheden om deze te verbeteren. Het pact van West-Friesland verdient het om concreet tot uitvoering te komen. Daarnaast kan de overlegstructuur in de vele werkgroepen efficiënter. Ook zou de gemeente kunnen nadenken of zij nog meer invulling kan geven aan haar rol als centrumgemeente en de kleinere randgemeenten nog meer op sleeptouw kan nemen en kan faciliteren.

3 Overzicht beleidscontext

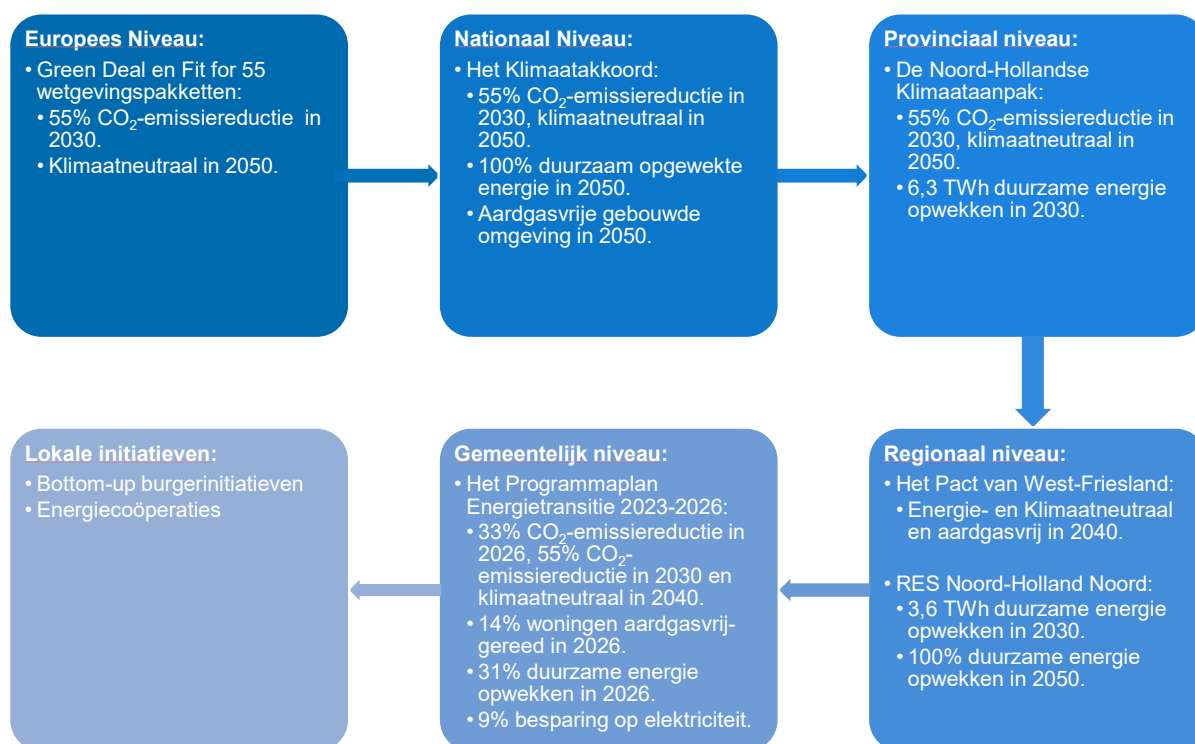
De energietransitie is een relevant beleidsthema voor alle niveaus van het openbaar bestuur. Op elk niveau zijn de afgelopen jaren doelstellingen geformuleerd en is er beleid gemaakt om deze te realiseren. Deze doelen en beleidsmaatregelen vormen samen de beleidscontext voor de gemeente Hoorn.

In dit hoofdstuk bespreken we eerst voor elk beleidsniveau de vastgestelde doelen en het gevoerde beleid. Vervolgens kijken we welke mogelijkheden en verplichtingen dit met zich meebrengt voor de gemeente Hoorn. Tot slot kijken we wat voor beleid de gemeente Hoorn de afgelopen jaren daadwerkelijk heeft gevoerd en de komende jaren van plan is te voeren.

3.1 Beleidsniveaus

Op verschillende beleidsniveaus is er beleid gericht op CO₂-reductie, met als einddoel CO₂-neutraliteit in 2050.

Figuur 3.1 Schematisch overzicht van de invloed van verschillende beleidsniveaus op de gemeente Hoorn.

Europees niveau

Op Europees niveau is het klimaatbeleid vastgelegd in het Fit for 55 wetgevingspakket. Fit for 55 bepaalt dat in 2030 55% CO₂-emissiereductie gerealiseerd moet zijn. Fit for 55 is een omvangrijk wetgevingspakket dat richtlijnen stelt aan industrie, gebouwde omgeving,

mobiliteit, landbouw en energie-opwekking. Dit beleid maakt deel uit van de bredere Europese Green Deal, die tot doel heeft de EU in 2050 klimaatneutraal te maken.

Nationaal niveau

Het Nederlandse klimaatbeleid is vastgelegd in de Klimaatwet, die hoort bij het Klimaatakkoord van 2019. Het klimaatakkoord legde de doelstelling van 49% CO₂-emissiereductie in 2030 (ten opzichte van 1990) vast. In 2021 is deze ambitie aangescherpt naar 55% CO₂-emissiereductie, met een streven om 60% CO₂-emissiereductie in 2030 te realiseren. Het uiteindelijke doel is klimaatneutraliteit in 2050.

De aangescherpte doelen in het Klimaatakkoord zijn daarmee geworden:

- CO₂-uitstoot met 55% verminderd in 2030 en klimaatneutraliteit in 2050.
- 100% duurzaam opgewekte energie in 2050;
- Aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050.

Provinciaal niveau

Op provinciaal niveau heeft Noord-Holland zich gecommitteerd aan de doelstelling om in 2050 klimaatneutraal te zijn. De provincie streeft ernaar om in 2030 55% minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 1990, in lijn met de nationale doelstellingen. De weg hiernaartoe is vastgelegd in 'De Noord-Hollandse Klimaataanpak'.

Naast de doelstellingen voor 2030 en 2050 bevat de Noord-Hollandse Klimaataanpak ook specifieke maatregelen om deze doelen te bereiken. De provincie onderneemt concrete acties op verschillende beleidsterreinen, zoals mobiliteit, woningbouw, industrie, duurzame energieopwekking, landbouw en landgebruik. Een belangrijk doel is om 6,3 TWh duurzame energie op te wekken in de provincie, waarvan 3,6 TWh in Noord-Holland Noord en 2,7 TWh in Noord-Holland Zuid. Daarnaast werkt de provincie aan het verbeteren van de energie-infrastructuur om de klimaatdoelen te ondersteunen.

Regionaal niveau

Er wordt op verschillende manieren samengewerkt in de regio West-Friesland. Op het gebied van de energietransitie wordt er samengewerkt in het uitvoeringsprogramma "Energienutraal West-Friesland 2040". De zes hoofdthema's daarbij zijn duurzame opwek, besparing, van het aardgas af, mobiliteit, energie infrastructuur en duurzaam ondernemend West-Friesland. Daarnaast wordt er gewerkt aan een gezamenlijke ruimtelijke agenda, waarbij de energietransitie in samenhang met andere thema's wordt bekeken.

De zeven gemeenten in de regio West-Friesland hebben hun samenwerking formeel vastgelegd in een convenant genaamd '[het Pact van West-Friesland](#)'. In dit Pact leggen de gemeenten Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec het doel vast om in 2040 energie- en klimaatneutraal te zijn en te streven naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. Hiermee wil de regio dus tien jaar eerder klimaatneutraal zijn dan de provincie.

Het Pact is een afspraak om samen te gaan werken, maar concrete inhoud en projecten ontbreken nog op dit moment. Daarom vindt er begin 2025 een herijking plaats van het Pact met een inhoudelijke invulling van de doelstellingen en ambities op onder andere de thema's wonen, energietransitie, economie, arbeidsmarkt en zorg. Na de herijking willen de

regiogemeenten de (energietransitie)doelen meer regionaal gaan monitoren. Op dit moment vindt de monitoring van acties nog plaats op gemeentelijk niveau. De samenwerking binnen het Pact gaat het triple helix-model volgen, waarbij overheid, bedrijfsleven en onderwijs gezamenlijk investeren en ontwikkelen. Het Pact sluit daarbij zoveel mogelijk aan op bestaand regionaal beleid en lopende initiatieven, met als doel om samen impact te realiseren voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in de regio.

Naast het Pact van Westfriesland werkt de gemeente Hoorn op regionaal vlak samen binnen de [regio Noord-Holland Noord](#). Deze regio heeft een Regionale Energiestrategie (RES) ontwikkeld. Het doel van de RES Noord-Holland Noord is om 3,6 TWh aan hernieuwbare elektriciteit op te wekken in 2030. Uiteindelijk moet in 2050 alle elektriciteit duurzaam opgewekt worden. De rol van gemeente Hoorn binnen de regio (en de RES) is om nauw samen te werken met inwoners, ondernemers, initiatiefnemers, energiecoöperaties en andere stakeholders om de energietransitie te bevorderen. Dit omvat het aanjagen en ondersteunen van lokale energie-initiatieven, het integreren van energiedoelstellingen in het omgevingsbeleid, het organiseren van participatie en draagvlak, het concretiseren van zoekgebieden voor hernieuwbare energieprojecten en het verlenen van vergunningen voor deze projecten.

Gemeentelijk niveau

De gemeente Hoorn heeft haar doelen op het gebied van de energietransitie vastgelegd in het [Programmaplan Energietransitie 2023-2026](#). Deze doelen liggen in lijn met de doelen op regionaal niveau, maar zijn ambitieuzer dan de doelen op Europees, nationaal en provinciaal niveau. Het doel van de gemeente Hoorn is om in 2040 energie- en klimaatneutraal te zijn, tien jaar eerder dan de provinciale en nationale doelstellingen. De inhoud van het programmaplan komt uitgebreid aan de orde in paragraaf 3.3.

Lokale initiatieven

Naast het uitvoeren van haar eigen beleid stimuleert de gemeente lokale energie-initiatieven van burgers en energiecoöperaties. Dit doet zij bijvoorbeeld door participatiebijeenkomsten te organiseren om draagvlak te creëren en de betrokkenheid van inwoners te vergroten. Ook verleent de gemeente vergunningen voor hernieuwbare energieprojecten die voortkomen uit lokale initiatieven.

Daarnaast ondersteunt zij burgers bij het verduurzamen in praktische zin door middel van energiefixers en energiecoaches. Energiefixers voeren praktische maatregelen uit om energie te besparen in huishoudens, zoals het aanbrengen van tochtstrips en radiatorfolie. De gemeente heeft daarvoor uitvoerende partijen in de arm genomen. Energiecoaches bieden ondersteuning en advies aan huishoudens door middel van persoonlijke begeleiding. Zij helpen bewoners inzicht te krijgen in hun energieverbruik en geven tips om de energierekening te verlagen.

Energiecoöperaties in West-Friesland

Zonnecoöperatie West-Friesland (ZCWF): ZCWF is begonnen met zon-op-dakprojecten en heeft nu negen daken die operationeel zijn en stroom leveren aan 160 huishoudens. Ze willen graag een groot zonnenveld ontwikkelen, maar het wordt steeds moeilijker om nieuwe projecten te starten. Hun grootste uitdagingen zijn de extra eisen die gesteld worden aan zonnenvelden, de veranderende regelgeving en financieringsstructuren en een tekort aan beschikbare daken voor zonnepanelen binnen de gemeente Hoorn.

Energiecoöperatie Westfrisia: De coöperatie Westfrisia, opgericht in 2024, gaat vraag- en aanbodprofielen vergelijken om pieken af te vlakken. Uitdagingen daarbij zijn onder andere netcongestie en strikter wordende regelgeving zoals de invoering van emissievrije zones. Kleine mkb'ers hebben vaak niet de benodigde kennis en middelen om zelf te investeren in duurzame oplossingen. De coöperatie ontvangt subsidie van de zeven West-Friese gemeenten, maar dit is onvoldoende om alle activiteiten te ondersteunen.

Het grote aantal activiteiten op verschillende beleidsniveaus hebben tot gevolg dat de gemeente in grote mate afhankelijk is van andere beleidsmakers voor het bereiken van haar doelen. Ook is de gemeente afhankelijk van de bereidheid van burgers en bedrijven zelf om stappen te zetten op duurzaamheidsgebied. Dit betekent dat de voortgang van de energietransitie niet volledig binnen de controle van de gemeente ligt. Soms zet de gemeente goede stappen, maar blijven de resultaten uit door het falen van andere partijen. Omgekeerd kunnen goede resultaten ook voornamelijk te danken zijn aan de inspanningen van andere partijen, terwijl de bijdrage van de gemeente beperkt is.

3.2 Rol en bevoegdheden van de gemeente Hoorn

De rol van de gemeente Hoorn in de energietransitie is enerzijds om invulling te geven aan de taken die haar door hogere overheden zijn toegewezen. Anderzijds heeft de gemeente een eigen beleidsruimte en bevoegdheden om eigen initiatieven te ontplooien en eigen accenten te leggen in de uitvoering van bestaande regelingen.

Autonome bevoegdheden

De gemeente Hoorn heeft verschillende autonome bevoegdheden die haar in staat stellen om zelfstandig beleid te maken en uit te voeren op het gebied van de energietransitie:

- Ruimtelijke Ordening¹: Een gemeente kan bestemmingsplannen opstellen en wijzigen om ruimte te creëren voor duurzame energieprojecten zoals zonneparken en windmolens. Dit helpt bij het faciliteren van de infrastructuur die nodig is voor de energietransitie;
- Vergunningverlening²: gemeenten zijn bevoegd om bouw- en milieuvergunningen te verlenen. Dit stelt gemeenten in staat om eisen te stellen aan nieuwbouw en renovaties, zodat deze voldoen aan de duurzaamheidsnormen;
- Subsidieverlening¹: gemeenten kunnen subsidies verstrekken aan duurzame initiatieven, zoals het isoleren van woningen, het plaatsen van zonnepanelen en het stimuleren van elektrische mobiliteit;

¹ [Taken van een gemeente | Gemeenten | Rijksoverheid.nl](#)

² [Vergunningverlening, toezicht en handhaving \(VTH\) | Gezonde en veilige leefomgeving | Rijksoverheid.nl](#)

- Voorlichting en educatie: gemeenten kunnen campagnes en programma's opzetten om inwoners en bedrijven te informeren over zaken als energiebesparing en duurzame energieoplossingen.

Verplichtingen en faciliteiten vanuit hogere overheden

Naast de autonome bevoegdheden heeft de gemeente Hoorn verplichtingen en kan zij beschikken over faciliteiten vanuit hogere overheden gericht op de energietransitie:

- Transitievisie Warmte: Gemeenten moeten een Transitievisie Warmte opstellen, waarin zij aangeven hoe zij de gebouwde omgeving aardgasvrij willen maken.
- Warmteprogramma: Dit programma ondersteunt gemeenten bij de uitvoering van de Transitievisie Warmte met financiële middelen en kennis.
- Regionale Energiestrategie (RES): Gemeenten werken samen binnen energieregio's om een RES op te stellen, waarin zij plannen maken voor de opwekking van duurzame energie en de verduurzaming van de energie-infrastructuur.
- Omgevingsvisie: Gemeenten moeten een omgevingsvisie opstellen waarin zij hun langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving vastleggen, inclusief duurzaamheidsdoelen.
- NIP-subsidie (Nationaal IsolatieProgramma): Deze subsidie ondersteunt gemeenten bij het isoleren van woningen om energiearmoede te bestrijden en de energietransitie te versnellen.
- Subsidies tegen energiearmoede: Gemeenten kunnen gebruikmaken van subsidies om energiearmoede aan te pakken door energiebesparende maatregelen te financieren voor huishoudens met lage inkomens.
- CDOKE-gelden (Compensatie Decentrale Overheden Klimaatakkoord en Energietransitie): Deze gelden zijn beschikbaar voor gemeenten om de kosten van de energietransitie te dekken en de doelen van het Klimaatakkoord te behalen.

Door middel van bovengenoemde bevoegdheden, verplichtingen en faciliteiten kan de gemeente Hoorn binnen haar invloedssfeer bijdragen aan de energietransitie en haar doelen realiseren. De praktische uitwerking hiervan vindt plaats in het gemeentelijk beleid dat in de volgende paragraaf wordt besproken.

3.3 Overzicht gemeentelijk beleid

Energiebeleid van de gemeente Hoorn 2018-2022

Voorafgaand aan het huidige [Programmaplan Energietransitie 2023-2026](#) was het leidende document de [Routekaart Energieneutraal Hoorn 2040](#), vastgesteld in 2018. De routekaart stelde het doel om in 2040 een energieneutrale gemeente te zijn. Daarnaast werden er tussendoelen vastgesteld voor de jaren 2022 en 2030. Deze doelstellingen golden ten opzichte van het referentiejaar 2015:

- 23% duurzaam opgewekte energie in 2022;
- 15% reductie van CO₂-uitstoot in 2022 (ten opzichte van 1990);
- Verduurzaming van 4.400 woningen in 2022;
- 5% energiebesparing in 2022.

De '[Terugblik Duurzame Stad](#)' is een rapport van de gemeente Hoorn dat in februari 2023 is gepubliceerd. Het document geeft een overzicht van de activiteiten en resultaten op het

gebied van duurzaamheid tussen 2019 en 2022. Uit dit rapport blijkt dat de tussendoelstelling uit de Routekaart Energieneutraal Hoorn 2040 voor duurzaam opgewekte energie niet is gehaald. Hoorn had in 2020 uiteindelijk een duurzame opwek van 10%. De overige tussendoelstellingen (voor CO₂-reductie, verduurzaming van woningen en energiebesparing) zijn wel behaald. Deze evaluatie vormt het vertrekpunt voor het Programmaplan Energietransitie 2023-2026.

Het Programmaplan vermeldt ook enkele lessen die zijn geleerd op basis van de opgedane ervaringen met de Routekaart. Dit zijn:

- Duurzaamheid inclusief energietransitie vraagt om brede inzet van verschillende stakeholders, zoals inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden, en meer verbinding tussen deze partijen.
- De ontwikkelopgave vraagt om een wendbare organisatie, die in staat is om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en veranderende omstandigheden.
- Er moet slim worden omgegaan met de capaciteit die beschikbaar is.
- Initiatiefkracht blijft nodig, meer oog voor effectiviteit is nodig.
- Een eigen communicatiekanaal vanuit de gemeente past bij de behoefte van inwoners en andere betrokkenen.

Volgens het Programmaplan maken drie ontwikkelingen een actualisering van de Routekaart Energieneutraal Hoorn 2040 noodzakelijk: de vooruitgang op het gebied van duurzaamheid, de aangescherpte doelen van het Klimaatakkoord en de ambitie van de gemeente om 'meer stad te worden'. Daarom bouwt het Programmaplan voort op de geleerde lessen uit de Routekaart en introduceert zij daarbij nieuwe doelstellingen voor de energietransitie die volgens de gemeente beter passen bij de ontwikkelingen binnen Hoorn.

Huidig beleid (2023 en verder)

In gemeente Hoorn zijn de energietransitiedoelen uit het [Programmaplan Energietransitie 2023-2026](#) verder uitgewerkt, met taken voor de gemeente op drie thema's: Gebouwde omgeving, Duurzame opwek en Mobiliteit. Deze taken zijn afkomstig uit het Klimaatakkoord en zijn verder beschreven in het rapport [Uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord voor decentrale overheden in 2022 – 2030](#). Naast deze taken moet Hoorn ook doorgaan met de ontwikkeling en uitwerking van het bod voor de Regionale Energiestrategie, de herijking van de Transitievisie Warmte en het opstellen van een Mobiliteitsplan.

In oktober 2024 is er daarnaast een nieuw warmteprogramma gepresenteerd. In het [Warmteprogramma 'Wonen in Hoorn zonder aardgas'](#) beschrijft de gemeente de plannen en uitgangspunten voor de transitie naar een aardgasvrij Hoorn. Dit programma bouwt voort op de ['Transitievisie Warmte Hoorn'](#) uit 2019. Binnen de warmtetransitie wordt samengewerkt met verschillende partijen, waaronder Intermaris (woningcorporatie), HVC (afval- en energiebedrijf) en Liander (netbeheerder).

Tabel 3.1 Taken Programmaplan Energietransitie 2023-2026 volgend uit het Klimaatakkoord

Gebouwde omgeving	Duurzame opwek	Mobiliteit
Opstellen wijkuitvoeringsplannen	Monitoren en herijken RES	Onderzoeken energiebehoefte laadinfrastructuur
Uitvoering wijkuitvoeringsplannen	Vergoeden planschade	Aansluiten bij de regionale aanbesteding voor laadinfrastructuur
Samenwerking met woningcorporaties en VvE's	Stimuleren zonneweides	Opstellen regionaal programma emissieloos in 2030
Vergunning, Toezicht en Handhaving	Stimuleren windparken	Vormgeven zero-emissiezones
Gemeentebrede communicatie en energieloket		Handhaven zero-emissiezones
Verduurzaming eigen vastgoed		Extra aanpassen stedelijke infrastructuur
Verduurzaming overige utiliteitsbouw		Stimuleren deelconcepten
Monitoren en herijken Transitievisie Warmte		Verduurzamen eigen mobiliteit
		Klimaatneutraal inkopen Grond, Weg- en Waterwerken
		Handhaven CO ₂ -norm mobiliteit
Aanvullende taken		
Stimulering ontwikkeling duurzame bronnen	Stimuleren zon op dak	Stimuleren verduurzaming logistiek
Stimulering verduurzaming particuliere woningeigenaren		

Noot: De taken zijn afkomstig uit het document 'Uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord voor decentrale overheden in 2022 – 2030'. De gemeente heeft hier specifieke aanvullende taken aan toegevoegd in het 'Programmaplan Energietransitie 2023-2026'.

De uitgangspunten, die het fundament vormen van de warmtetransitie, zijn:

- De focus moet eerst op energiebesparing en isolatie komen te liggen, en dan pas op het overgaan naar aardgasvrij.
- De gemeente gaat aan de slag met duurzame alternatieven die voldoen aan de laagste nationale kosten, wat betekent dat er gekozen wordt voor oplossingen die het minste geld kosten voor Nederland als geheel.
- In wijken die van het aardgas af gaan, biedt de gemeente een uitvoerbaar alternatief voor alle inwoners en gebouweigenaren. Zodra de wetgeving in werking treedt, zal de gemeente waar mogelijk haar aanwijsbevoegdheid gebruiken om een wijk binnen acht jaar aardgasvrij te maken.
- Voor alle inwoners, gebruikers en pandeigenaren die nog afhankelijk zijn van aardgas, komt er een duidelijk handelingsperspectief hoe zij uiterlijk in 2040 aardgasvrij kunnen zijn.
- De gemeente heeft oog voor de eindgebruikerskosten, wat betekent dat er gestreefd wordt naar de laagste kosten voor eindgebruikers, zoals huishoudens en bedrijven, bij de overgang naar duurzame energiebronnen.

- Bij de nadere uitwerking van de warmteoplossing per gebied en de fasering van de gebieden, wordt behalve naar de laagste nationale kosten ook gekeken naar de ruimtelijke impact van de energie-infrastructuur.
- Naast de focus op de laagste nationale kosten en de ruimtelijke impact, neemt de gemeente waar mogelijk ook andere thema's mee bij de integrale afweging, zoals: eindgebruikerskosten, (bouw)technische uitvoerbaarheid, de belasting van het elektriciteitsnet en koppelingen met overige duurzaamheidsthema's. Hierbij past de gemeente een 'standaard uitvoeringsplan aardgasvrij' toe.
- De gemeente betreft bewoners, bedrijven en gemeenteraad vroegtijdig in de planvorming en uitvoering van de warmtetransitie op wijkniveau. De gemeente kan zelf immers geen woningen aardgasvrij maken; zij zorgt voor een acceptabel aanbod dat bewoners en andere pandeigenaren kunnen accepteren om aardgasvrij te worden.
- De gemeente stimuleert bewonersinitiatieven in de warmtetransitie en ondersteunt hen bij het verder professionaliseren.
- Bij gebiedsontwikkelingen en nieuwbouwplannen zet de gemeente in op netbewust bouwen.

Om het doel voor energiebesparing te bereiken, heeft de gemeente verschillende maatregelen geïmplementeerd:

- Meerjarenaanpak energiearmoede: Gericht op het verminderen van energiearmoede door middel van structurele maatregelen en regelmatige evaluaties. De aanpak is opgesteld en afgehandeld, met evaluaties die nog elk kwartaal plaatsvinden.
- Energiefixers: Energiefixers voeren praktische maatregelen uit om energie te besparen in huishoudens. Dit omvat het aanbrengen van radiatorfolie, tochtstrips en ledlampen. De energiefixers komen bij de bewoners thuis en voeren de maatregelen direct uit, wat zorgt voor directe energiebesparing. De aanpak is grotendeels afgerond, met nog lopende tweewekelijkse afstemmingen met de uitvoeringspartij (Klimaatroute/Licht Groen B.V.)
- Energiecoaches: Energiecoaches bieden ondersteuning en advies aan huishoudens door getrainde vrijwilligers. Zij komen bij de bewoners thuis of spreken online af om samen te bekijken hoe het energieverbruik kan worden verminderd. Energiecoaches geven advies op maat en helpen bewoners inzicht te krijgen in hun energieverbruik. In tegenstelling tot energiefixers, voeren energiecoaches zelf geen fysieke maatregelen uit, maar geven ze vooral advies en begeleiding. De uitkomsten van het regio-onderzoek voor energiecoaches (Medemblik en Opmeer) zijn afgerond; het plan van aanpak is nog in uitvoering.
- Collectieve isolatieactie: Grootschalige isolatieprojecten om energiearmoede te bestrijden. De actie is uitbesteed aan een marktpartij (Klimaatroute/Licht Groen B.V.) en loopt nog tot 31 december 2026, met als doel zoveel mogelijk huishoudens met energiearmoede te voorzien van isolatie.
- Meerjarenaanpak isolatie woningeigenaren: Langetermijnplan voor de isolatie van woningen, inclusief financiering via het Nationaal Isolatie Programma (NIP). Het plan is opgesteld en goedgekeurd, met alle benodigde rapporten, uitvoeringsplannen en aanvragen afgerond. De uitvoering is uitbesteed aan een marktpartij en loopt nog tot 31 december 2026.
- Onderzoek isoleren binnenstad (WUP): Specifieke aanpak voor de binnenstad, met aandacht voor monumentale panden. De onderzoeksopdracht en aanpak zijn afgerond, terwijl de ontwikkeling van webinars, keukentafelgesprekken en tussentijdse evaluaties nog in voorbereiding zijn.

- Aanpak isoleren VvE: Gericht op Verenigingen van Eigenaren, met een focus op samenwerking en afstemming. De doelgroepanalyse is afgerond, terwijl de opstelling van de aanpak, afstemming met VvE-belang en de rol van VvE-belang als loket nog gaande zijn.
- Aanpak isoleren particuliere verhuur: Hoewel particuliere verhuur niet als doelgroep is opgenomen, kan dit in de toekomst worden overwogen. De doelgroepanalyse is uitgevoerd.
- Aanpak isoleren MKB: Voorlichting en ondersteuning van het midden- en kleinbedrijf bij verduurzaming. De doelgroepanalyse is afgerond en een webinar met verduurzamingstips is opgesteld, maar MKB is niet als doelgroep opgenomen; aanvullende acties worden overwogen.
- Aanpak isoleren stichtingen & verenigingen: Samenwerking met sportverenigingen en andere stichtingen. De doelgroepanalyse is afgerond, waarbij de afdeling sport in contact staat met sportverenigingen; tot op heden zijn geen verdere acties vereist.
- Aanpak isoleren utiliteiten: Plan van aanpak voor gemeentelijk vastgoed om energielabels te verbeteren. De doelgroepanalyse is afgerond met een plan van aanpak voor gemeentelijk vastgoed om energielabels D t/m G uit te faseren via een onderhoudsplan; verdere verduurzamingsacties en een duurzaamheidsscan zijn in voorbereiding.
- Toezicht energielabel C kantoorpanden: Actief toezicht en handhaving van energielabels voor kantoorpanden. De planning is gemaakt en brieven zijn verstuurd; het toezicht op energielabels en het versturen van herinneringsbrieven zijn nog in uitvoering.
- Aanpak energie besparen bedrijventerreinen: Specifieke maatregelen voor bedrijventerreinen zoals Hoorn 80, Oude Veiling en Zevenhuis. De doelgroepanalyse is uitgevoerd, en er gaat worden geïnformeerd over zowel korte- als langetermijnmaatregelen met specifieke acties voor deze bedrijventerreinen.

De gemeente heeft twee soorten Specifieke Uitkeringsregelingen (SPUK-regelingen) beschikbaar voor de energiebesparingsdoelstelling:

- SPUK Aanpak Energiearmoede: Ondersteuning van huishoudens die kampen met energiearmoede door middel van energiebesparende maatregelen. De middelen moeten worden besteed aan maatregelen die de energiekosten voor kwetsbare huishoudens verlagen, zoals isolatie, energiezuinige apparaten, en energieadvies. De gemeente Hoorn heeft tot op heden in drie tranches een totaalbedrag van € 1.845.365 ontvangen voor de gehele uitvoeringsperiode van het Programmaplan Energietransitie.
- SPUK Lokale Aanpak Isolatie: Verbeteren van de isolatie van slecht geïsoleerde koopwoningen. Gemeenten kunnen deze uitkering aanvragen om een isolatieprogramma op te zetten voor woningen met energielabel D, E, F of G, en lage WOZ-waarde. De gemeente heeft voor de aanpak van de lokale isolatie een totaalbedrag van € 1.178.116 ontvangen, verdeeld over twee tranches, om te besteden gedurende de programmaperiode.

Mogelijke aanvullende beleidsinstrumenten richting 2026

De gemeente Hoorn zou aanvullende maatregelen kunnen nemen om de voortgang van de energietransitie te versnellen. Wij geven hieronder een niet-uitputtend overzicht van mogelijke maatregelen, met als voornaamste bron het rapport [Uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord voor decentrale overheden in 2022 – 2030](#), opgesteld door de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB).

Het rapport beschrijft verschillende maatregelen die decentrale overheden kunnen nemen om de doelen van het Klimaatakkoord te halen. De gemeente Hoorn heeft in haar eigen beleidsdocumenten vooral gefocust op de thema's Gebouwde omgeving, Duurzame opwek en Mobiliteit. Het potentieel van de mogelijke aanvullende maatregelen ligt daarom voornamelijk op het gebied van industrie en landbouw.

Industrie

1. Handhaven CO₂-besparingsplicht: De gemeente kan strenger toezien op de naleving van de CO₂-besparingsplicht voor industriële bedrijven. Dit houdt in dat bedrijven verplicht worden om maatregelen te nemen die de uitstoot van CO₂ verminderen. Door middel van regelmatige controles en handhaving kan de gemeente ervoor zorgen dat bedrijven zich aan deze verplichtingen houden.

Landbouw

2. Aansluiten bij programma Veenweidegebied: de gemeente kan deelnemen aan het programma Veenweidegebied, dat zich richt op het behoud en herstel van veenweidegebieden. Dit programma helpt bij het verminderen van CO₂-uitstoot door veenoxidatie te voorkomen en draagt bij aan de biodiversiteit. Deze maatregel is echter van beperkte waarde voor de gemeente Hoorn, vanwege haar stedelijke karakter.
3. Ondersteunen landbouwbedrijven: De gemeente kan landbouwbedrijven ondersteunen bij de overgang naar duurzame landbouwpraktijken. Dit kan door middel van subsidies, advies en het faciliteren van kennisuitwisseling tussen boeren. Ook deze maatregel is van beperkte waarde.
4. Vergroten areaal natuur (ook op eigen grond): De gemeente kan het areaal aan natuur vergroten door meer natuurgebieden aan te leggen en bestaande gebieden uit te breiden. Dit kan ook op eigen grond van de gemeente. Meer natuur draagt bij aan CO₂-opslag, biodiversiteit en een beter leefklimaat.
5. Aanpakken voedselverspilling: De gemeente kan initiatieven ondersteunen die voedselverspilling tegengaan. Dit kan door samen te werken met lokale voedselbanken, supermarkten en horeca. Het verminderen van voedselverspilling draagt bij aan een lagere CO₂-uitstoot en een efficiënter gebruik van grondstoffen.

3.4 Conclusie

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende deelvragen:

A1: Welke wet- en regelgeving is van toepassing en wat zijn de onderlinge verbanden?

A2: Welke taken en bevoegdheden heeft de gemeente Hoorn om de energietransitie te realiseren?

A3: Welke instrumenten kunnen daarbij door het college en/of de gemeenteraad worden ingezet?

B1: Welke maatregelen zijn of worden uitgevoerd?

De gemeente Hoorn werkt aan de energietransitie binnen een complexe beleidscontext. Er zijn doelen gesteld en maatregelen genomen op Europees, nationaal, provinciaal en regionaal niveau. Op Europees niveau zijn er richtlijnen zoals de Green Deal en Fit for 55, die CO₂-reductie en klimaatneutraliteit in 2050 nastreven. Nationaal is het Klimaatakkoord leidend, met doelen voor 55% CO₂-reductie in 2030 en 100% duurzaam opgewekte energie in 2050. Provinciaal richt de Noord-Hollandse Klimaataanpak zich op specifieke maatregelen voor diverse sectoren. Regionaal werken de gemeenten samen in het Pact van West-Friesland en de RES Noord-Holland Noord, met als doel om energie- en klimaatneutraal te worden.

Binnen deze context heeft de gemeente het Programmaplan Energietransitie 2023-2026 opgesteld, met de ambitie om in 2040 energie- en klimaatneutraal te zijn. Dit programma is een mix van verplichte taken en eigen initiatieven. De Rijksoverheid heeft een aantal verplichtingen opgelegd aan gemeenten, zoals het opstellen van de Transitievisie Warmte, het ontwikkelen van een Warmteprogramma en het opstellen van een lokale energiestrategie (RES) binnen de eigen energieregio. Daarnaast stelt de Rijksoverheid middelen beschikbaar waar de gemeente gebruik van kan maken. Op regionaal niveau heeft de gemeente afspraken gemaakt die op gemeentelijk niveau uitgevoerd worden. Daarnaast heeft de gemeente een eigen beleidsruimte om op gemeentelijk niveau plannen te ontwikkelen en te realiseren. Tot slot faciliteert de gemeente ook lokale initiatieven van burgers en energiecoöperaties die binnen de gemeente.

De eigen beleidsruimte van de gemeente ligt met name op het gebied van ruimtelijke ordening, vergunningverlening, subsidieverstreking en voorlichting. Het gemeentelijk beleid richt zich daarbij op de gebouwde omgeving, duurzame opwekking en mobiliteit, met specifieke activiteiten zoals het opstellen van wijkuitvoeringsplannen, samenwerking met woningcorporaties, en het stimuleren van zonneweides en windparken. De gemeente bestrijkt hiermee al een brede waaier aan thema's. Eventuele aanvullende beleidsmaatregelen zouden zich kunnen richten op de industrie, bijvoorbeeld door het handhaven van de CO₂-besparingsplicht, en op het vergroten en versterken van natuurgebieden.

4 Voortgang op de doelen

In dit hoofdstuk beschrijven we de voortgang die de gemeente Hoorn heeft geboekt bij het bereiken van de doelen in het Programmaplan Energietransitie 2023-2026. Elk doel van het programmaplan (één hoofddoel en drie subdoelen) wordt afzonderlijk behandeld. Hierbij gaan we in op de specifieke maatregelen die genomen of gepland zijn, de verwachte impact van deze maatregelen, de uitdagingen waar de gemeente voor staat en wat dit betekent voor de haalbaarheid van de doelen.

4.1 CO₂-emissiereductie

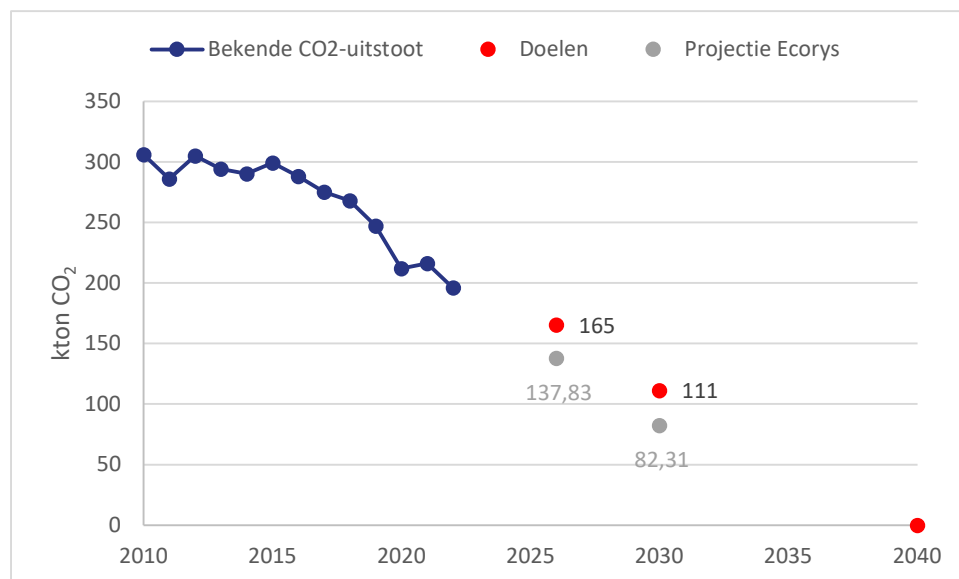
Doel: 33% reductie van de CO₂-uitstoot in 2026, 55% reductie van de CO₂-uitstoot in 2030, en 100% reductie van de CO₂-uitstoot in 2040 (t.o.v. peiljaar 2019).

Het CO₂-emissiereductiedoel is het hoofddoel van het [Programmaplan Energietransitie 2023-2026](#). De gemeente heeft dit doel bepaald door uit te gaan van een lineaire CO₂-emissiereductie van 0% in 2019 tot 100% in 2040. Dit vertaalt zich in een 33% CO₂-emissiereductie in 2026.

Voortgang

De voortgang richting de CO₂-emissiereductiedoelstelling is weergegeven in Figuur 4.1. Deze gegevens, afkomstig uit de Klimaatmonitor, tonen een duidelijke dalende trend in de CO₂-emissie. Er is een reductie van 247 kton in 2019 naar 196 kton in 2022; dit is een daling van 21%.

Figuur 4.1 Voortgang CO₂-emissiereductie

Uitdagingen

- Onduidelijkheid effectiviteit maatregelen: het is niet duidelijk wat de relatie is tussen de genomen maatregelen en de gerealiseerde CO₂-emissiereductie.
- Trage beschikbaarheid resultaten: de gerealiseerde CO₂-reductie wordt pas na 2 jaar zichtbaar in de klimaatmonitor. Dit maakt het moeilijk om het gevoerde beleid tijdig bij te sturen.

Haalbaarheid

Hieronder maken we een globale inschatting hoeveel CO₂ wordt bespaard als de onderliggende subdoelstellingen worden gehaald. Op basis daarvan maken we een inschatting maken of het overkoepelende reductiedoel kan worden behaald.

Warmte

Als de subdoelen (2026 en 2030) voor warmte worden gehaald, dan zijn respectievelijk 14% en 22% van de woningen aardgasvrij(-gereed) in 2026 en 2030. Als we deze percentages vergelijken met de projecties van het aantal woningen uit het Warmteprogramma, dan zijn dat 5.474 woningen in 2026 en 8.895 woningen in 2030. Als we deze aantallen vermenigvuldigen met het gemiddeld gasverbruik per woning in de gemeente Hoorn (1.080 m³ ³), dan is de gasbesparing 5,9 miljoen m³ in 2026 en 9,6 miljoen m³ in 2030. Dit betekent een CO₂-emissiereductie van 10,5 kton in 2026 en 17,1 kton in 2030.

Duurzame opwek

In 2022 bedroeg het totale energieverbruik in Hoorn 3.129 TJ, waarvan 225 TJ (7,2%) afkomstig was van hernieuwbare energie. In Nederland was het totale energieverbruik in 2023 2.600 PJ, met een CO₂-uitstoot van 149,5 miljard kg en een emissiefactor van 0,0575 kton CO₂ per TJ. Voor 2026 wordt verwacht dat de duurzame energieopwek in Hoorn zal stijgen naar ongeveer 970 TJ, wat een besparing van 42,8 kton CO₂ oplevert. Tegen 2030 zal de duurzame opwek verder toenemen tot 1784 TJ, met een besparing van 89,6 kton CO₂.

Energiebesparing

De doelstelling voor de energiebesparing in 2026 is een besparing op elektriciteit van 9% ten opzichte van peiljaar 2019 en in 2030 een elektriciteitsbesparing van 13% ten opzichte van peiljaar 2019. In 2019 was het elektriciteitsverbruik in gemeente Hoorn 244 GWh, dus om de doelstelling te behalen moet er 22 GWh bespaard worden voor 2026 en 32 GWh tot 2030. Als we nu de emissiefactor 0,22 kg/kWh gebruiken vanuit de klimaatmonitor, dan leidt dit tot een reductie van 4.83 kton CO₂ in 2026 en 6.97 kton in 2030.

Overkoepelend doel

Door de inschattingen m.b.t. de drie subdoelen bij elkaar op te tellen voor de jaren 2026 en 2030, krijgen we een projectie voor de totale CO₂-reductie die weer afgezet kan worden tegen de gestelde doelen. Deze zijn opgenomen in Figuur 4.1. In de figuur is te zien dat deze projectie op een lager emissieniveau uitkomt dan de doelstellingen. Dit betekent dat als de subdoelstellingen alle drie bereikt worden, de overkoepelende doelstelling voor CO₂-emissiereductie ook bereikt wordt.

³ Klimaatmonitor

Samenvatting

Gemeente Hoorn streeft naar een CO₂-emissiereductie van 33% in 2026, 55% in 2030 en 100% in 2040, ten opzichte van 2019. Tot nu toe is de CO₂-uitstoot met 21% gedaald tussen 2019 en 2022.

De belangrijkste uitdagingen zijn:

- De onduidelijkheid over de exacte impact van maatregelen
- De vertraging in de klimaatmonitoregevens.

De projecties van Ecorys laten zien dat als de subdoelstellingen worden gehaald, het overkoepelende CO₂-reductiedoel ook gehaald wordt.

4.2 Warmte

Doel: 14% van de woningen aardgasvrij-gereed, met daarbij een plan voor het realiseren voor een duurzame warmtebron in 2026.

Voortgang

Sinds de publicatie van de Transitievisie Warmte en voorafgaand aan het nieuw gepresenteerde Warmteprogramma in oktober 2024, heeft de gemeente al veel stappen gezet richting een aardgasvrij Hoorn. Tabel 4.1 toont de verschillende maatregelen die de gemeente heeft genomen.

Tabel 4.1 Maatregelen genomen sinds Transitievisie Warmte voor nieuw Warmteprogramma

Genomen maatregel	Behaald resultaat
Onderzoek naar collectief warmtenet	In 2020 is een onderzoek uitgevoerd naar de kansen voor een groter collectief warmtenet, met aardwarmte als kansrijke warmtebron.
Venenlaankwartier toch niet kansrijk als startgebied	In 2020 bleek Venenlaankwartier onverenigbaar als startgebied voor aardgasvrij maken, door o.a. rioleringswerkzaamheden
Start aanleg warmtenet	In 2021 is gestart met de aanleg van een warmtenet voor 1.946 woningen (Intermaris) in het centrumgebied van Kersenboogerd.
Subsidieaanvraag	In 2020 is een gezamenlijke subsidieaanvraag gedaan via de Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH) en het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW)
Nauwere focus duurzaamheid	In 2021 is het programma 'Duurzame Stad' geëvalueerd en hernoemd naar 'Energietransitie'. Centraal staan hierin: aanpak van netcongestie, uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen en Nationale isolatieprogramma's.
Provinciaal energiebesparingsakkoord	In 2022 is een Provinciaal Energiebesparingsakkoord afgesloten.

Woningen verduurzaamd	Tussen 2018 en 2022 zijn 4.455 woningen verduurzaamd via verschillende regelingen. (Duurzaam Wonen project Intermaris, RREW-regeling voor kleine energiebesparende maatregelen, duurzaamheids-leningen, collectieve inkoopacties, Duurzaam Bouwloket en duurzaamheidssubsidies)
Leningsplafond duurzaamheidsleningen verhoogd	In 2023 is het leningsplafond voor duurzaamheidsleningen verhoogd tot 3 miljoen euro.
Mogelijkheden gemeentelijk warmtebedrijf	In 2023 is het model van HVC als beste alternatief naar voren gekomen voor een gemeentelijk warmtebedrijf.
Ondersteunen bewonersinitiatieven	In september 2023 is beleid vastgesteld voor het ondersteunen van bewoners initiatieven gericht op collectieve aardgasvrije oplossingen.
Samenwerkingsovereenkomst	In november 2023 is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen de gemeente, HVC en Intermaris.
Communicatiestrategie	In maart 2024 zijn betrokkenheidsprofielen van bewoners geïdentificeerd om een inclusieve communicatiestrategie te ontwikkelen.
Isolatieaanpak	In april 2024 is een isolatieaanpak gestart met subsidie voor woningen en energielabels DEFG en een lage WOZ-waarde.

Sociale huurwoningen

Parallel aan het warmteprogramma van de gemeente heeft de woningcorporatie Intermaris ook een eigen impact op de voortgang van de warmtedoelstelling. Ongeveer 30% van de woningen in Hoorn is sociale huur, waarvan 97% in bezit is van woningcorporatie Intermaris. In 2030 verwacht Intermaris ongeveer 10.000 verhuureenheden te hebben, waarvan ongeveer 28% aardgasvrij zal zijn. Een projectie van de aantallen per jaar is opgenomen in tabel 4.2. Tot 2027 richt Intermaris zich voornamelijk op de buurt Kersenboogerd en op nieuwbouw. Voor de jaren daarna wordt uitgegaan van een uitbreiding van het warmtenet naar andere wijken, waarover meer duidelijkheid wordt verwacht in de zomer van 2025.

Tabel 4.2 Projectie aantal aardgasvrije woningen Intermaris

Jaar	Aantal aardgasvrije woningen
2023	356
2024	526
2025	1001
2026	1843
2027	2020
2028	2569
2029	2718
2030	2783

Bron: Intermaris

Uitdagingen

Er zijn verschillende uitdagingen met betrekking tot de warmtetransitie in de gemeente Hoorn die het bereiken van de doelen in gevaar kunnen brengen:

- Complexiteit en betrokkenheid van meerdere partijen: Het aardgasvrij maken van bestaande wijken vereist samenwerking tussen verschillende partijen, zoals woningcorporaties (Intermaris), netbeheerders (Liander), energiebedrijven (HVC) en bewoners.
- Beperkte middelen en bevoegdheden van de gemeente: De gemeente beschikt over beperkte financiële middelen en bevoegdheden om de energietransitie te versnellen.
- Politieke uitdagingen: De gemeenteraad moet langetermijnkeuzes maken en consistent beleid voeren om de doelen te behalen.
- Urgentie van netcongestie: Problemen met de netbeheerder en netcongestie moeten worden herkend en aangepakt om de voortgang van de energietransitie te waarborgen.
- Monitoring energietype woningen: er is op dit moment geen gevalideerd overzicht beschikbaar van het energietype (gasaansluiting / aardgasvrij-gereed / aardgasvrij) van woningen. Daardoor is de precieze voortgang richting het doel niet bekend.

Haalbaarheid

De warmtetransitie van de woningen in gemeente Hoorn verloopt trager dan gepland. In een interview werd genoemd dat de ontwikkelingen ongeveer drie keer zo traag gaan als verwacht. Dit blijkt nog niet uit de cijfers, om twee redenen: er is geen actueel overzicht van het aantal aardgasvrije woningen en de focus lag tot nu toe op de planning en het vaststellen van het Warmteprogramma.

Om de haalbaarheid van de doelstelling te bepalen, kijken we naar de laatste projecties en metingen. De gemeente heeft als doel gesteld dat in 2026 14% van de woningen aardgasvrij-gereed is. Met een totale woningvoorraad van ruim 39 duizend woningen betekent dit dat ongeveer 5.500 woningen aardgasvrij-gereed moeten zijn om de doelstelling te behalen.

Op basis van de huidige projecties zal woningcorporatie Intermaris tegen 2026 1.843 aardgasvrije woningen realiseren. Dit betekent dat er nog ongeveer 3.631 particuliere woningen aardgasvrij-gereed moeten worden via andere maatregelen, zoals verduurzaming van particuliere woningen, nieuwbouw en verdere uitbreiding van het warmtenet.

De voortgang wordt ondersteund door maatregelen zoals:

- Een subsidieaanpak en beleid gericht op isolatie en verduurzaming van woningen met een lage WOZ-waarde.
- Wijkuitvoeringsplannen.

Doordat er nog geen actueel inzicht is in de monitoring van het doel en er grote uitdagingen zijn voor deze doelstelling, kunnen we op dit moment niet bepalen of deze doelstelling gehaald wordt in 2026.

Het tweede deel van de doelstelling, namelijk een plan voor het realiseren van een duurzame warmtebron in 2026 voor de woningen die aardgasvrij-gereed zijn, is nog niet haalbaar door de aanwezige net congestie en regelgeving van uitvoeren van warmtenetten.

Samenvatting

De gemeente Hoorn streeft ernaar om in 2026 14% van de woningen aardgasvrij-gereed te hebben. Tot nu toe zijn er diverse maatregelen genomen en is er voortgang geboekt, maar de ontwikkelingen verlopen trager dan gepland. Woningcorporatie Intermaris zal naar verwachting 1.843 gasloze woningen realiseren tegen 2026, wat betekent dat er nog ongeveer 3.631 particuliere woningen aardgasvrij-gereed moeten worden via andere maatregelen.

De voortgang wordt ondersteund door subsidies en wijkuitvoeringsplannen, maar als gevolg van netcongestie en regelgeving rondom warmtenetten acht de gemeente dit zelf inmiddels niet meer haalbaar. Het tweede deel van de doelstelling, een plan voor een duurzame warmtebron voor elke woning in 2026, is wel haalbaar.

Casestudy: Warmtenet Kersenboogerd

Het Warmtenet Kersenboogerd is een lopend project in de gemeente Hoorn, gericht op het verduurzamen van de wijk Kersenboogerd door woningen aan te sluiten op een collectief warmtenet. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met HVC, de gemeente Hoorn en woningcorporatie Intermaris.

Planning en Uitvoering

De aanleg van het warmtenet is gestart in 2023 en verloopt in verschillende fasen:

- **Hoofdnets:** De aanleg van het hoofdnets begon in 2023 en zou naar verwachting afgerond zijn in het derde kwartaal van 2024.
- **Wijknet:** In 2023 is begonnen met de aanleg van het wijknet in de straten Patio en Pergola (fase 1). In de daaropvolgende jaren zou het wijknet verder worden uitgebreid naar andere gebieden.
- **Aansluitingen:** De eerste woningen in het gebied van fase 1 (Betsy Perk, Patio, Pergola en Prieel) zouden naar verwachting in de loop van 2024 aangesloten worden op het warmtenet.

Vertragingen

Het project heeft te maken gehad met vertragingen. Oorspronkelijk was de ingebruikname van de warmtecentrale gepland voor 2022, maar door diverse tegenslagen was dit uitgesteld naar 2024. Deze vertraging heeft geleid tot een aanpassing in de planning en uitvoering van het project. Hoewel de plannen van het hoofdnets en fase 1 van het wijknet zijn gerealiseerd, verloopt het huidige tempo van uitbreiding van het warmtenet traag. Er is een tempo van 300-500 woningen per jaar nodig, maar momenteel zitten de samenwerkende partijen op 100 woningen per jaar, met beperkte verbetering in zicht.

Stand van zaken (eind 2024)

De aanleg van het warmtenet in Kersenboogerd vordert gestaag. In het najaar van 2024 zijn de huurwoningen in Betsy Perk aangesloten op het warmtenet. Eind 2024 is begonnen met het aansluiten van de huurwoningen in Pergola, en in 2025 volgen de huurwoningen in Patio.

Op 12 november 2024 werd de eerste warmte geleverd aan het woonzorgcomplex Betsy Perk, waar 190 appartementen nu warm water en verwarming ontvangen van het warmtenet. Eind november 2024 werden de eerste beneden- en bovenwoningen en tussenwoningen van Intermaris op de Pergola aangesloten op het warmtenet. Tegelijkertijd startte de aanleg van het wijknet in Groef, Stijl en Messing.

Toekomstige Ontwikkelingen

Het warmtenet wordt in eerste instantie gevoed door tijdelijke warmtevoorzieningen. Op termijn zal het worden aangesloten op een duurzame energiebron, zoals aquathermie of geothermie. Momenteel wordt onderzocht welke bron het meest geschikt is voor het warmtenet in Kersenboogerd.

Conclusie

Ondanks de opgelopen vertragingen vordert de aanleg van het Warmtenet Kersenboogerd gestaag. De betrokken partijen blijven zich inzetten om de geplande aansluitingen te realiseren en de wijk te voorzien van duurzame warmteoplossingen.

4.3 Duurzame opwek

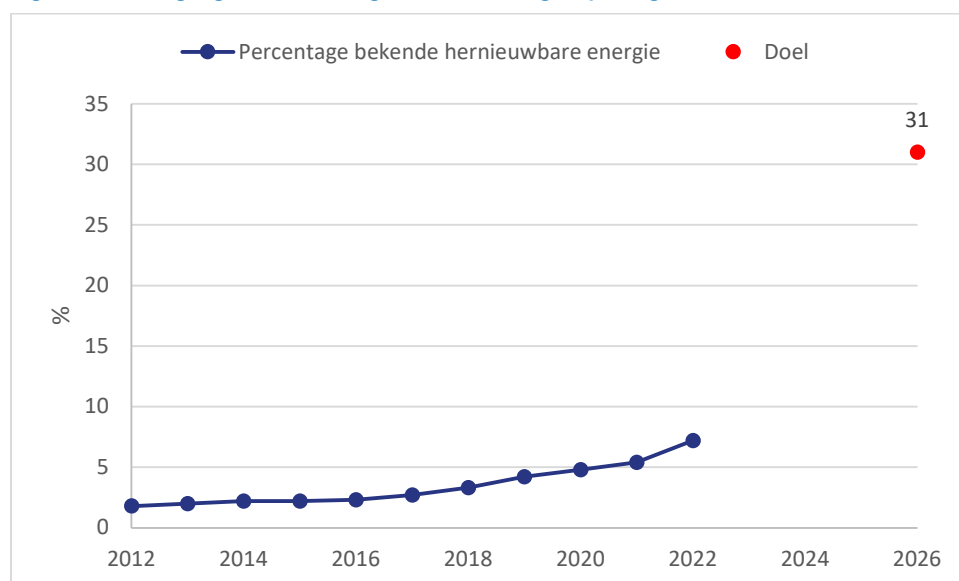
Doel: aandeel duurzaam opgewekte energie verhogen tot 31% in 2026.

Uit de interviews is gebleken dat dit doel lineair is gekozen in lijn met het Klimaatakkoord. Echter, deze doelstelling komt niet overeen met de bredere doelstelling voor 2030 en de startdatum van 2019. Dit verschil is belangrijk om te bepalen of deze doelstelling reëel is.

Voortgang

Als we kijken naar Figuur 4.2, dan zien we dat er 7% hernieuwbare opwek beschikbaar is voor de gemeente Hoorn bij de laatste meting.

Figuur 4.2 Voortgang en doelstelling duurzame energie opwek gemeente Hoorn

De gemeente Hoorn zet vooral in op een regionale aanpak via het Regionale Energie Strategie (RES) bod voor West-Friesland en de energieregio Noord-Holland Noord. De energieregio heeft als doelstelling om tegen 2030 een duurzame energieopwekking van 3,6 TWh te realiseren. De herijking van RES 1.0 heeft aangetoond dat er binnen de aangewezen zoekgebieden in West-Friesland in potentie 812 GWh duurzame energie opgewekt kan worden. Hiervan wordt momenteel al 306 GWh opgewekt, wat betekent dat er een resterende potentie van 506 GWh is.

Significante wijzigingen ten opzichte van de originele RES 1.0 omvatten een toename van 76 GWh in duurzame opwekking door middel van zonnepanelen op grote daken en een toename van de potentiële opwekking door zon op grote daken.

De effecten van duurzame opwekking in de gemeente Hoorn en de regio West-Friesland zijn te zien in Tabel 4.3. De hernieuwbare opwekking in de gemeente Hoorn is momenteel 7%, wat aanzienlijk lager is dan het regionale gemiddelde van 20%.

Tabel 4.3 Effecten van de voortgang van de duurzame energie opwek in gemeente Hoorn

	Gemeente Hoorn	Deel RES-regio Westfriesland	RES Noord-Holland Noord
Energieverbruik 2022	3125 TJ	16073 TJ	58831 TJ
Hernieuwbare opwek 2022	225 TJ	3174 TJ	14910 TJ
Percentage hernieuwbare opwek 2022	7%	20%	25%
RES 1.0 bod (2021):	0 TJ ⁴	2510 TJ	12960 TJ
- <i>Bestaand</i>	0 TJ	828 TJ	7488 TJ
- <i>Nieuw</i>	0 TJ	1692 TJ	5400 TJ
Herijking RES 1.0 bod (2024):	0 TJ ⁴	2923 TJ	13068 TJ
- <i>Bestaand</i>	0 TJ	1102 TJ	8424 TJ
- <i>Nieuw</i>	0 TJ	1822 TJ	4644 TJ

Situatie gemeente Hoorn

Als we kijken naar de specifieke situatie van de gemeente Hoorn, dan zien we dat het industriegebied 'Hoorn 80' aanvankelijk werd verkend als potentieel zoekgebied voor grootschalige opwekking van duurzame energie in het '[Raadsvoorstel Herijking Regionale Energiestrategie Noord-Holland Noord](#)'. Zoekgebieden zijn locaties die binnen de RES worden aangewezen als potentiële locaties waar grootschalige opwekking van duurzame energie mogelijk is. Hoewel Hoorn 80 nooit officieel als zoekgebied is vastgesteld, werd het wel overwogen in de verkenningen.

Het '[Amendement B Stop proces windmolens Hoorn 80](#)' op 9 juli 2024 legde de verkenning van het gebied 'Hoorn 80' echter stil. Dit amendement, ingediend door CDA Hoorn, Hart van Hoorn, Fractie Tonnaer en HOE?!, verzocht het college om verdere voorbereidingen rondom het zoekgebied voor windmolens bij Hoorn 80 te staken en richting de RES 2.0 aan te geven dat dit zoekgebied niet langer in beeld is. De indieners van het amendement gaven aan dat er zorgen waren over de mogelijke impact van windmolens op de leefomgeving en het landschap. Als gevolg hiervan beschikt Hoorn momenteel over geen enkel potentieel zoekgebied binnen de gemeentegrenzen voor de herijking van RES 1.0. Dit impliceert dat de doelstellingen voor duurzame opwekking volledig afhankelijk zijn van zonnepanelen op daken binnen gemeente Hoorn en de duurzame opwekking in andere regio's van West-Friesland. Daarnaast wordt er gekeken naar de opwekking van energie op Rijksvastgoed (OER), waarbij de A7, die deels langs de gemeentegrens loopt, als potentieel zoekgebied is aangewezen.

Uitdagingen

Er zijn verschillende uitdagingen voor de duurzame energie opwek doelstellingen van de gemeente:

- Samenwerking en capaciteit: er is een sterke behoefte aan regionale samenwerking en gedeelde capaciteit om de doelen te bereiken. Externe partijen zoals de Omgevingsdienst, Klimaatroute, Intermaris, HVC, en Liander spelen een cruciale rol, maar de samenwerking moet efficiënter om tijdverlies te minimaliseren.
- Veranderende Regelgeving en Financiering: Veranderende regelgeving en financiering vormen grote uitdagingen voor de rentabiliteit van zonneprojecten. Deze belemmeringen

⁴ Gemeente Hoorn heeft geen individueel RES bod.

moeten worden aangepakt om de voortgang van duurzame opwekking te versnellen. Een voorbeeld hiervan zijn de strikter geworden veiligheidsregels voor zonneparken op landbouwgrond, hierdoor hebben de zonneweides een veel ongunstiger rendement, en zijn ze minder aantrekkelijk geworden voor (particuliere) investeerders.

- **Beleidsaanpassingen:** Er is behoefte aan meer middelen en capaciteit vanuit de gemeente. Een meer regionale aanpak en betere ondersteuning van kleinere gemeenten door grotere gemeenten zoals Hoorn zijn noodzakelijk om de doelstellingen te behalen.
- **Netcongestie:** Netcongestie belemmert de voortgang van duurzame opwekking, voornamelijk veroorzaakt door de sterke groei van zonnepanelen op daken. Om deze netcongestie te mitigeren zou volgens de RES Noord-Holland Noord het slim inpassen van opweksystemen en het gebruik van de Taskforce Energie-infrastructuur Noord-Holland kunnen worden ingezet. Deze Taskforce, bestaande uit de provincie Noord-Holland, netbeheerders Liander en TenneT, Gasunie en gemeenten, werkt samen om knelpunten in het elektriciteitsnet aan te pakken. De Taskforce bevordert samenwerking en coördinatie tussen betrokken partijen en draagt concrete knelpunten en projecten aan voor ondersteuning en uitvoering. De gemeente Hoorn maakt sinds de oprichting actief gebruik van de Taskforce. Dit biedt de gemeente inzicht in actuele ontwikkelingen en stelt hen in staat om energiefixers in te zetten bij lokale uitdagingen. Daarnaast kan Hoorn specifieke projecten en knelpunten aandragen en coördineren via de Taskforce om zo bij te dragen aan een oplossing voor netcongestie.
- **Afhankelijkheid van de regio:** De gemeente Hoorn is sterk afhankelijk van de duurzame opwekking in andere regio's van West-Friesland. Dit maakt de gemeente kwetsbaar voor vertragingen en problemen die buiten haar directe controle liggen.

Haalbaarheid

Het verhogen van het aandeel duurzaam opgewekte energie tot 31% in 2026 in de gemeente Hoorn lijkt op dit moment niet haalbaar. Uit de laatste metingen blijkt dat slechts 7% van de energie hernieuwbaar is, wat aanzienlijk lager is dan het regionale gemiddelde van 20%. De afhankelijkheid van duurzame opwekking in andere regio's van West-Friesland maakt de gemeente kwetsbaar voor externe vertragingen en problemen. Daarbovenop vormen veranderende regelgeving, het ontbreken van een goede business case en netcongestie grote uitdagingen die de voortgang belemmeren. Hoewel er goed zicht is op de opgave en er significante stappen zijn gezet, zoals de toename van duurzame opwekking door zonnepanelen op daken, blijft de totale voortgang beperkt.

Samenvatting

De gemeente Hoorn heeft als doel gesteld om het aandeel duurzaam opgewekte energie te verhogen tot 31% in 2026. Uit de laatste metingen blijkt dat slechts 7% van de energie hernieuwbaar is, wat aanzienlijk lager is dan het regionale gemiddelde van 20%.

De gemeente zet in op een regionale aanpak via het Regionale Energie Strategie (RES) bod voor West-Friesland en de energieregio Noord-Holland Noord, met als doel om tegen 2030 een duurzame energieopwekking van 3,6 TWh te realiseren.

Het industriegebied 'Hoorn 80' is geschraapt als zoekgebied, waardoor de gemeente op dit moment volledig afhankelijk is van zonnepanelen op daken en duurzame opwekking in andere regio's van West-Friesland. Deze afhankelijkheid maakt de gemeente kwetsbaar voor externe vertragingen en problemen.

Daarnaast belemmeren veranderende regelgeving, het ontbreken van een goede business case en netcongestie de voortgang. De doelstelling voor 2026 lijkt op dit moment dan ook niet haalbaar.

4.4 Energiebesparing

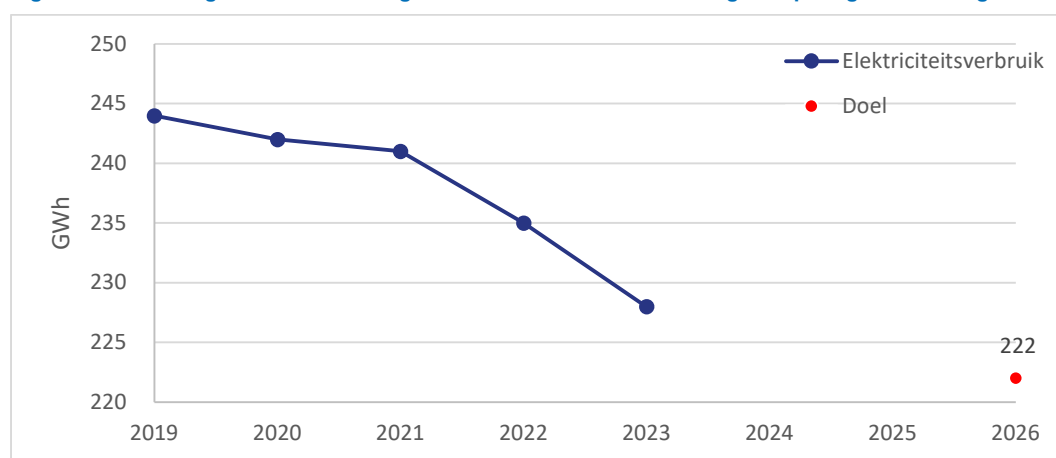
Doel: Besparing op elektriciteit 9% ten opzichte van peiljaar 2019

De gemeente Hoorn heeft zich ten doel gesteld om een besparing van 9% op elektriciteit te realiseren ten opzichte van het peiljaar 2019. Dit komt neer op een doelstelling van 222 GWh consumptie in 2026.

Voortgang

Figuur 3 toont het energieverbruik en de energiebesparingsdoelstelling van gemeente Hoorn. Sinds 2019 is het elektriciteitsverbruik gedaald van 244 GWh naar 228 GWh in 2023, een daling van ongeveer 6,6%. Om het doel van 222 GWh in 2026 te bereiken, moet het verbruik verder dalen met ongeveer 2,6% ten opzichte van 2023. De jaarlijkse daling toont aan dat de geïmplementeerde maatregelen effect hebben. Deze data zijn afkomstig uit de Klimaatmonitor en daarom niet actueel.

Figuur 4.3 Het energieverbruik van de gemeente Hoorn versus de Energiebesparingsdoelstelling.

De voortgang van de energiebesparingsmaatregelen wordt op dit moment gemonitord via kwartaalrapportages aan de raad aan de hand van de genomen maatregelen. Maar deze rapportages over besparingsmaatregelen zijn nog niet systematisch geïntegreerd in de beleidscyclus. Er wordt gewerkt aan een monitoringsdashboard met de meest actuele stand van zaken.

Uitdagingen

- **Vertrouwen in de politiek:** Het vertrouwen van burgers in de politieke besluitvorming en uitvoering van maatregelen is laag. Er is bijvoorbeeld subsidie beschikbaar voor inwoners om hun woning mee te verduurzamen en energie te besparen. Sommige bewoners weigeren deze subsidie echter, omdat zij bezorgd zijn dat zij het geld op een later moment alsnog terug moeten betalen. Deze zorgen zijn mondeling gemeld door de energiefixers,

die langs de deuren gaan om bewoners te informeren. Daarnaast zijn er signalen ontvangen vanuit de wijk door de handhaving en van bezorgde bewoners zelf.

- Veel tijd gaat verloren aan overleg: hierdoor is er minder tijd beschikbaar voor de uitvoering.
- Veranderende en complexe regels van de Rijksoverheid: het begrijpen en implementeren van steeds nieuwe regels is ingewikkeld en kost veel tijd. Dit gaat ten koste van een efficiënte uitvoering.
- Onduidelijkheid m.b.t. de voortgang: besparing is moeilijk rechtstreeks te meten. Daarnaast hebben veel woningen nog geen energielabel.

Haalbaarheid

Op basis van de huidige trend en de voortgang van de genomen maatregelen, lijkt de gemeente Hoorn op koers te liggen om de doelstelling in 2026 te halen. Als de jaarlijkse daling van het elektriciteitsverbruik sinds 2019 de komende jaren doorzet, ligt de doelstelling binnen bereik.

Samenvatting

De gemeente Hoorn heeft sinds 2019 het elektriciteitsverbruik met ongeveer 6,6% verminderd. Dit suggereert dat de genomen maatregelen, zoals de collectieve isolatieactie en de inzet van energiecoaches, effectief zijn. De gemeente ligt op koers om de doelstelling van 9% besparing in 2026 te halen.

Er zijn echter uitdagingen die aandacht vereisen. Het vertrouwen van burgers in de overheid is laag, wat het succes van de maatregelen kan belemmeren. Ook is er geen duidelijk zicht op de resterende opgave. Dit maakt het moeilijk om de benodigde middelen te bepalen. Als laatste is het belangrijk om rapportages over besparingsmaatregelen systematisch te integreren in de beleidscyclus en een monitoringsdashboard te ontwikkelen voor actuele gegevens.

4.5 Conclusie

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende deelvragen:

B2: Wat is de gerealiseerde of verwachte impact van deze maatregelen op i) de beoogde doelen, ii) buurgemeenten en iii) andere beleidsterreinen?

C1: Is er voldoende voortgang geboekt met het realiseren van de doelen?

De gemeente Hoorn streeft ernaar om in 2026 14% van de **woningen aardgasvrij-gereed** te hebben. Tot nu toe zijn er diverse maatregelen genomen en is er voortgang geboekt, maar de ontwikkelingen verlopen trager dan gepland. Woningcorporatie Intermaris zal naar verwachting 1.843 gasloze woningen realiseren tegen 2026, wat betekent dat er nog ongeveer 3.631 particuliere woningen aardgasvrij-gereed moeten worden via andere maatregelen. De voortgang wordt ondersteund door subsidies en wijkuitvoeringsplannen, maar als gevolg van netcongestie, het ontbreken van verplichtende regelgeving rondom warmtenetten en het gebrek aan financiering, acht de gemeente dit zelf inmiddels niet meer haalbaar. Het tweede deel van de doelstelling, in 2026 een plan gereed hebben voor een duurzame warmtebron voor de gehele woningvoorraad, is wel haalbaar.

De gemeente Hoorn heeft als doel gesteld om het aandeel **duurzaam opgewekte energie** te verhogen tot 31% in 2026. Uit de laatste metingen blijkt dat slechts 7% van de energie hernieuwbaar is, wat aanzienlijk lager is dan het regionale gemiddelde van 20%. De gemeente zet in op een regionale aanpak via het Regionale Energie Strategie (RES) bod voor West-Friesland en de energieregio Noord-Holland Noord, met als doel om tegen 2030 een duurzame energieopwekking van 3,6 TWh te realiseren. Het industriegebied 'Hoorn 80' is geschrappt als zoekgebied, waardoor de gemeente op dit moment volledig afhankelijk is van zonnepanelen op daken en duurzame opwekking in andere regio's van West-Friesland. Deze afhankelijkheid maakt de gemeente kwetsbaar voor externe vertragingen en problemen. Daarnaast belemmeren veranderende regelgeving, het ontbreken van een goede business case en netcongestie de voortgang. De doelstelling voor 2026 lijkt op dit moment dan ook niet haalbaar.

De gemeente Hoorn heeft sinds 2019 het **elektriciteitsverbruik** met ongeveer 6,6% verminderd. Dit suggereert dat de genomen maatregelen, zoals de collectieve isolatieactie en de inzet van energiecoaches, effectief zijn. De gemeente ligt op koers om de doelstelling van 9% besparing in 2026 te halen. Er zijn echter uitdagingen die aandacht vereisen. Het vertrouwen van burgers in de overheid is laag, wat het succes van de maatregelen kan belemmeren. Ook is er geen duidelijk zicht op de resterende opgave. Dit maakt het moeilijk om de benodigde middelen te bepalen. Als laatste is het belangrijk om rapportages over besparingsmaatregelen systematisch te integreren in de beleidscyclus en een monitoringsdashboard te ontwikkelen voor actuele gegevens.

De gemeente Hoorn streeft naar een **CO₂-emissiereductie** van 33% in 2026, 55% in 2030 en 100% in 2040, ten opzichte van 2019. Tot nu toe is de CO₂-uitstoot met 21% gedaald tussen 2019 en 2022. De projecties van Ecorys laten zien dat als de subdoelstellingen worden gehaald (met betrekking tot het aardgasvrij maken van woningen, het opwekken van duurzame energie en het verminderen van het elektriciteitsverbruik), het overkoepelende CO₂-reductiedoel ook gehaald wordt.

5 Doeltreffendheid en doelmatigheid van het gemeentebeleid

In dit hoofdstuk beoordelen wij de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gemeentelijk beleid in het kader van de energietransitie. Na een korte introductie van de theoretische basis (paragraaf 5.1), bespreken wij onze concrete bevindingen op het gebied van de doeltreffendheid (paragraaf 5.2) en de doelmatigheid (paragraaf 5.3).

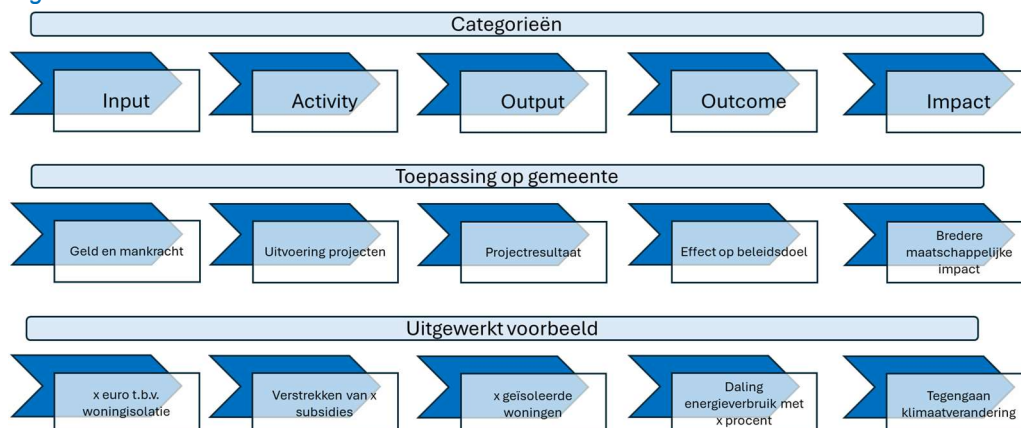
5.1 Beleidstheorie

In beleidsevaluaties wordt vaak een beleidsindeling gehanteerd die bestaat uit vijf categorieën: input, activity, output, outcome en impact. Deze hebben een opeenvolgend karakter. Het beleid begint met input en eindigt (als het goed is) met impact.

In de context van een gemeente gaat het bij de input om het beschikbaar stellen van geld en mankracht om beleid te ontwikkelen en uit te voeren. De 'activity' bestaat dan uit de daadwerkelijke uitvoering. Dit leidt vervolgens tot resultaten die uiteenvallen in concrete uitkomsten op de korte termijn (output), de doorwerking daarvan op de beleidsdoelen (outcome) en de uiteindelijke gevolgen die dit heeft voor de maatschappij (impact).

Een concreet voorbeeld kan dit verduidelijken. Een rijkssubsidieregeling voor het isoleren van woningen vraagt om geld van de (Rijks)overheid, maar ook om uitvoeringscapaciteit van de gemeente zelf. Met deze middelen worden subsidies verstrekt aan woningeigenaren waarmee zij hun huis kunnen isoleren. De directe output hiervan is dat woningen een verhoogde isolatiegraad hebben. Dit is echter geen doel op zich. Het doel van een betere isolatie is (naast verhoogd wooncomfort) een daling van het energieverbruik. Deze daling draagt dan bij aan het uiteindelijke maatschappelijke doel van CO₂-emissiereductie en daarmee het tegengaan van klimaatverandering. Dit is schematisch weergegeven in figuur 5.1.

Figuur 5.1: schematisch overzicht van de beleidstheorie.

5.2 Evaluatie doeltreffendheid

Bij het beoordelen van de doeltreffendheid is het van belang om rekening te houden met het onderscheid tussen output, outcome en impact. Een positieve impact veronderstelt een positieve outcome en een positieve outcome veronderstelt op zijn beurt weer positieve output. Dit zijn echter wel noodzakelijke, maar geen voldoende voorwaarden. Als de veronderstelde causale relaties tussen output, outcome en impact niet opgaan, is het beleid niet doeltreffend.

Een andere belangrijke overweging is dat de gemeente de outcome en impact van het beleid niet volledig in eigen hand heeft. De gemeente is in grote mate afhankelijk van andere beleidsmakers (zie paragraaf 3.1) en van de bereidheid van burgers en bedrijven om zelf stappen te zetten op duurzaamheidsgebied. Dit betekent dat wat de gemeente doet en wat de uitkomst is van het beleid niet 1-op-1 aan elkaar te koppelen is. Het is mogelijk dat de gemeente goede stappen zet, maar dat andere partijen het laten afweten. Omgekeerd is het ook mogelijk dat er goede resultaten worden geboekt, maar dat deze met name tot stand komen door andere partijen en dat de gemeente daar weinig aan bij heeft gedragen (het zogenaamde additionaliteitsvraagstuk).

Een derde, meer praktische overweging is in hoeverre de resultaten van het beleid meetbaar zijn. De gemeente loopt hierbij tegen diverse beperkingen aan. Ten eerste zit er soms veel tijd tussen de uitvoering van het beleid en het materialiseren van de resultaten, ten tweede is informatie vaak verspreid over verschillende partijen en kost het veel moeite om deze te verzamelen (bijvoorbeeld m.b.t. energieprestaties van individuele woningen) en ten derde zijn sommige zaken inherent moeilijk meetbaar, zoals de mate van draagvlak voor beleid of de mate waarin partijen voldoende geïnformeerd zijn om zelf tot effectieve actie over te gaan.

Met deze overwegingen in het achterhoofd, constateren wij de volgende zaken met betrekking tot de doeltreffendheid van het beleid van de gemeente Hoorn:

- De hoofddoelen, subdoelen en maatregelen vormen een logisch en samenhangend geheel. In theorie volstaat het geplande beleid om de doelen te behalen en zou het doeltreffend moeten zijn.
- De beschikbare data die inzicht kunnen geven in de voortgang op de doelen zijn nog niet op één plek verzameld en toegankelijk gemaakt. Dit beperkt het inzicht in de voortgang. Er is wel een dashboard in ontwikkeling dat het technisch mogelijk zal maken om data te verwerken en visueel inzichtelijk te maken. Het is nu dus vooral zaak om werk te maken van het verzamelen van de data, zodat deze op basis van het dashboard breed gecommuniceerd kunnen worden en de doeltreffendheid van het beleid in de praktijk getoetst kan worden. De gemeente heeft hier nog geen streefdatum voor vastgesteld. Er wordt nu gewerkt aan een projectopdracht om de ontwikkeling te concretiseren.
- Op basis van de aanwezige data en onze eigen projecties zien we dat de gemeente op koers ligt om in 2026 het besparingsdoel te behalen, dat er een achterstand is op warmtegebied en dat het doel voor duurzame opwek uit zicht lijkt. Het behalen van alle drie de subdoelen is nodig om het overkoepelende doel van CO₂-reductie te behalen. Er lijken dus additionele maatregelen nodig te zijn om de doelen te behalen en het beleid doeltreffend te laten zijn.
- De doelen voor 2026 zijn vastgesteld als mijlpalen op weg naar de doelen om in 2040 energieneutraal en CO₂-neutraal te zijn. Het is op dit moment niet te zeggen of deze doelen behaald zullen worden, daarvoor zijn ze nog te ver weg en zijn er te veel

onzekerheden. Wel is duidelijk dat er nog veel moet gebeuren om daar te komen en dat dit slechts ten dele binnen de invloedssfeer van de gemeente ligt. Toch kunnen deze langetermijndoelen een nuttige functie vervullen als stip op de horizon en als indicator of de gemeente op dit moment voldoende doet en op koers ligt.

- Op het gebied van besparing voert de gemeente doeltreffend beleid, maar is zij grotendeels afhankelijk van het Rijk voor financiële middelen en van inwoners en bedrijven voor het nemen van maatregelen. Hier is de doeltreffendheid van het beleid dus sterk verweven met de inzet van andere partijen. Op het gebied van warmte staat de gemeente voor de complexe taak om verschillende stakeholders bij elkaar te brengen op basis van vrijwilligheid en zal de doeltreffendheid van haar beleid afhangen van de mate waarin het gaat lukken om tot een succesvol businessmodel voor duurzame warmtenetten te komen. Op het gebied van duurzame opwek wordt de gemeente vooral gehinderd door haar eigen keuzes, die mogelijkheden uitsluiten zonder daar alternatieven voor in de plaats te stellen. Hier is het beleid dus niet doeltreffend, maar heeft de gemeente wel mogelijkheden om doeltreffender te worden.

5.3 Evaluatie doelmatigheid

Ook op het gebied van doelmatigheid is het van belang een onderscheid te maken tussen output, outcome en impact. De gemeente streeft naar een maximaal doelbereik met een minimale inzet van middelen. De relatie tussen input en output geeft daarbij vooral aan of de gemeente een efficiënte bedrijfsvoering heeft, terwijl de relatie tussen input en outcome/impact laat zien of de beleidsdoelen zelf ook op efficiënte wijze worden behaald.

Doelmatigheid kan nooit in absolute zin worden vastgesteld, maar draait altijd om de vergelijking met een alternatief. Voor het bepalen van de doelmatigheid is daarom een benchmark nodig waartegen de uitgaven van de gemeente kunnen worden afgezet.

Een volledige doelmatigheidstoets valt buiten het bestek van dit onderzoek, maar als een globale indicatie hebben wij een eerste analyse uitgevoerd. Hiervoor vergelijken we de kosteneffectiviteit van het Programmaplan Energietransitie 2022-2026 met de gemiddelde kosteneffectiviteit van energietransitiemaatregelen in de gebouwde omgeving, zoals vastgesteld door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

Het PBL heeft in het rapport 'Nationale kosten energietransitie in 2030' verschillende maatregelen voor de gebouwde omgeving geanalyseerd. Uit deze maatregelen hebben wij de drie meest voorkomende maatregelen in Hoorn gekozen om een gemiddelde te berekenen. De meegenomen maatregelen zijn isolatie van woningen, installatie van warmtepompen en installatie van zonnepanelen door huishoudens. Dit levert een kengetal op van € 423 per ton bespaarde CO₂⁵.

Deze maatregelen zijn onderdeel van de pijler energiebesparing en zijn dan ook niet representatief voor het totale gemeentelijke beleid. Daarvoor zou ook een inschatting moeten worden gemaakt van de kosten van duurzame energieopwekking en het aardgasvrij maken

⁵ [Nationale kosten energietransitie in 2030](#)

van woonwijken. Hiervoor zijn er echter geen geschikte data beschikbaar. De gekozen maatregelen geven dan ook slechts een eerste, globale indicatie.

Het totale budget van het Programmaplan bedraagt € 8.700.000 over vier jaar, inclusief aanvullende financiering van € 1.200.000 door het Rijk. Hiermee wordt een reductie beoogd van 31 kton CO₂-emissie (van 196 kton in 2022 naar 165 kton in 2026). Dit leidt tot een geschatte kosteneffectiviteit van € 281 per ton CO₂, wat aanzienlijk lager is dan de PBL-benchmark van € 423 per ton CO₂.

Dit kan betekenen dat de gemeente zeer kosteneffectief werkt, maar zou ook kunnen betekenen dat er te weinig middelen beschikbaar worden gesteld om de doelen te behalen. Om hier uitsluitsel over te krijgen is verder onderzoek nodig. Er is in ieder geval geen indicatie dat de gemeente haar middelen ondoelmatig besteedt.

De gemeente geeft ook aan op dit moment geen gebrek aan middelen te hebben. De bottleneck zit hem eerder in een gebrek aan gekwalificeerd personeel als gevolg van een krappe arbeidsmarkt en de aanwezigheid van barrières zoals netcongestie, die ervoor zorgen dat beschikbare middelen niet uitgegeven kunnen worden.

Uit interviews met stakeholders komt naar voren dat zij wel een tekort aan middelen ervaren. Investerings in verduurzaming komen soms niet van de grond omdat de kosten hoger zijn dan de opbrengsten. De gemeente rekent het echter niet tot haar taak om dergelijke investeringen te laten renderen. Zij ziet dit als een taak voor de Rijksoverheid. Zo gezien is het probleem dus niet een gebrek aan doelmatigheid bij de gemeente, maar een gebrek aan doeltreffendheid bij de Rijksoverheid. Het is wel van belang dat de gemeente hierover duidelijk communiceert, zodat stakeholders weten wat zij wel en niet van de gemeente kunnen verwachten en op welke manieren zij hun financieringsgat zouden kunnen dichten.

5.4 Conclusie

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende deelvraag:

C2: Waar kan de gemeente zich verbeteren, mede kijkend naar andere gemeenten?

De gemeente heeft een helder theoretisch raamwerk opgesteld van hoofddoel, subdoelen, beleidsmaatregelen en beschikbare middelen. Dit biedt een goede basis voor het vaststellen in hoeverre het beleid doeltreffend en doelmatig is.

In de praktijk is de monitoring van de beleidseffecten echter onvolledig, waardoor niet altijd duidelijk is wat de voortgang is op elk subdoel en in hoeverre deze voortgang het gevolg is van het gevoerde beleid of van autonome ontwikkelingen. Het gestructureerd verzamelen, op een centrale plek bij elkaar brengen en helder communiceren van data met betrekking tot de voortgang op de doelen en de effecten van het beleid is daarvoor een noodzakelijke stap. Het geplande dashboard kan daarbij behulpzaam zijn.

Op basis van de beschikbare data en onze eigen analyses, is onze inschatting dat het beleid van de gemeente maatregel voor maatregel doeltreffend is, maar dat het maatregelenpakket als geheel onvoldoende is om de doelen te bereiken. Een complicerende factor hierbij is dat de gemeente afhankelijk is van zowel andere overheden als van lokale stakeholders om haar doelen te bereiken.

Een uitzondering op deze algemene bevinding is het beleid op het gebied van duurzame opwekking. Hier heeft de gemeente geen doeltreffend beleid ontwikkeld om haar eigen doelen te bereiken.

Op basis van een benchmark lijkt de besteding van middelen door de gemeente doelmatig te zijn. De gemeente geeft zelf aan over voldoende middelen te beschikken, maar beperkt te worden in het besteden van middelen door een gebrek aan gekwalificeerd personeel en door externe barrières, zoals netcongestie.

Reactie van college van B&W

Leden van de Rekenkamer Hoorn

Gemeente Hoorn

Meuse Steen 1
Postbus 603
1820 AR Hoorn
T 0229 25 22 00
www.hoorn.nl

Contactpersoon
C.M. Bakker

Zaaknummer: 2251755
Bijlage: Rekenkamerrapport
Voortgang van de energietransitie
in de gemeente Hoorn

Hoorn,

03 JULI 2025

Onderwerp: Rekenkamerrapport voortgang van de energietransitie in
gemeente Hoorn

Beste leden van de Rekenkamer Hoorn,

In april jl. hebben wij uw rapport "Voortgang van de energietransitie in de gemeente Hoorn" ontvangen. U vraagt hierin om een bestuurlijke reactie. Wij waarderen uw inspanningen om de voortgang van de energietransitie binnen onze gemeente te onderzoeken en de raad hierover te adviseren. Een eerste reactie heeft u mondeling ontvangen van de wethouder Helling tijdens de informatiebijeenkomst op 7 mei. In deze brief leest u de schriftelijke onderbouwing.

In het rapport geeft u een aantal conclusies en aanbevelingen mee aan de gemeenteraad. Het college kan zich vinden in deze conclusies en aanbevelingen en gaat hiermee aan de slag. Bij een aantal aanbevelingen en conclusies willen wij de raad hierover enkele punten meegeven.

Conclusies

De gemeente heeft goede stappen gezet om haar doelen te bereiken, maar ligt niet op koers om deze tijdig te behalen.

Wij kunnen ons vinden in de conclusie over het niet bereiken van de doelen op het onderdeel aardgasvrij en duurzame opwek van energie in 2026. Er wordt hard gewerkt om de doelen te realiseren maar er is bij de realisatie van deze ontwikkelingen grote afhankelijkheid van rijksbeleid en politieke ontwikkelingen zowel lokaal, regionaal als vanuit het Rijk. Daarnaast is veel onzekerheid in wet- en regelgeving en er bestaat onduidelijkheid over de financieringsmogelijkheden voor zowel gemeenten en investeerders als voor inwoners. Een eenduidige vaste koers is zeer wenselijk om tijdige uitvoering te kunnen geven aan de klimaatdoelstellingen en om betrouwbaar over te komen naar inwoners en bedrijven.

De genoemde uitdagingen in het rapport maken de ontwikkelingen op deze onderdelen ook niet makkelijker, waardoor realisatie van de doelen in de knel komt.

De gemeente lijkt doeltreffend en doelmatig te opereren, maar moet stappen zetten om hier meer zicht op te krijgen.

Op dit moment ontvangen wij jaarlijks een rapport van Berenschot over de voortgang op de hoofddoelen van het klimaatakkoord op zowel regionaal als lokaal niveau. Ook is een start gemaakt met de ontwikkeling van een dashboard om lokaal de verschillende pijlers van het programma energietransitie de voortgang te monitoren. Wat het lastig maakt is dat er verschillende informatiebronnen zijn die goed op elkaar afgestemd moeten worden – die ook nog eens continu in ontwikkeling zijn. Daarnaast werkt de

klimaatmonitor van de Rijksoverheid met een vertraging van data van twee jaar geleden. Met verschillende partijen, waaronder de provincie, wordt gewerkt aan een zo overzichtelijk en breed gegenereerde monitoring van de gestelde doelen.

De intensieve samenwerking binnen de regio is een kracht, maar brengt ook nadelen met zich mee. Dit jaar is de regionale samenwerking op de uitvoering van het klimaatakkoord geformaliseerd. Een mooie stap om met de Westfrieze gemeenten samen te werken aan de opgave vanuit het klimaat. Deze opgave wordt steeds complexer en vraagt om bovenregionale en regionale besluitvorming en afstemming omdat de opgaven grens overstijgend zijn (een voorbeeld daarvan is de opwek van duurzame energie en bijkomende vraagstukken rondom energie-infrastructuur en netcongestie). Ondanks dat het wellicht meer tijd kost om vraagstukken voor te bereiden, werken we steeds meer toe naar gezamenlijke regionale uitvoering om onze lokale ambities aan te pakken met hulp van regionale kennis en kunde.

Aanbevelingen

We nemen de aanbevelingen ter harte en zetten ons, waar de gemeente invloed heeft, in om het vertrouwen van inwoners en omgeving te versterken. Dat doen we door te werken aan een stabiel programma voor telkens vier jaar, en door actief te zoeken naar vernieuwende manieren om met de omgeving in gesprek te blijven.

Als gemeente proberen we continue in te spelen op de (geo)politieke en marktontwikkelingen. Het is heel lastig om hierin een rode draad vast te houden en de doelen te behalen. Dit vraagt veel flexibiliteit van de organisatie en betrokken partijen. Binnen de regio neemt de gemeente Hoorn samen met de gemeente Medemblik het voortouw om gezamenlijk een sterke en stabiele regio te vormen en om haar verantwoordelijkheid in de klimaatopgave te pakken en hier op een eenduidige manier uitvoering aan te geven.

Meer informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met C.M. Bakker via telefoonnummer 0229 25 22 00. Als u op deze brief reageert, vermeld dan het zaaknummer. Dit nummer staat rechtsboven in de brief vermeld.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Hoorn

de secretaris

de burgemeester

Nawoord van de rekenkamer

De energietransitie is een veld met vele spelers; Europese, het rijk, provinciale, regionale en gemeentelijke. En er wordt niet alleen veel gevraagd van overheden; ook burgers, ondernemers en organisaties hebben hier een rol. Het is niet altijd even makkelijk om te zien welke rol de gemeente(raad) hier nu precies in heeft. En hoe die rol samenhangt met die van alle andere partijen.

De rekenkamer Hoorn heeft de afgelopen maanden onderzoek gedaan naar de context waarbinnen het gemeentelijk beleid van de energietransitie zich bevindt en welke taken en mogelijkheden de gemeente heeft om de energietransitie gestalte te geven.

Doel van dit rapport is om de raad inzicht en instrumenten te bieden om hun rol op het gebied van de energietransitie optimaal vorm te geven.

De rekenkamercommissie is verheugd dat het bestuur zich kan vinden in de conclusies en aanbevelingen uit dit rapport. We rekenen er dan ook op dat dit rapport bijdraagt aan de realisatie van de energietransitie.

We willen alle betrokkenen bedanken voor hun medewerking.

Hoorn, juli 2025

Namens de Rekenkamer Hoorn,

Evert Jan van den Brink
lid-rapporteur

Bijlage A: Geïnterviewde personen

- Arthur Helling, Wethouder gemeente Hoorn (portefeuille Duurzaamheid en Energie), gesproken op 16 januari 2025.
- Charlotte Bakker, Programmamanager Energietransitie gemeente Hoorn, gesproken op 8 november 2024 & 17 januari 2025.
- Erik Vos, regionaal strategisch adviseur gemeente Hoorn, gesproken op 10 december 2024.
- Hans-Peter Baars, voorzitter West-Friese Bedrijvengroep en voorzitter energie coöperatie Westfrisia, gesproken op 19 december 2024.
- Harmen Westra & Marc van der Aart, bestuursleden Zonnecoöperatie West-Friesland, gesproken op 17 december 2024.
- Marlijn Hemprig, Portefeuillemanager, woningcorporatie Intermaris, gesproken op 16 december 2024.
- Robertjan Spaans, Projectmanager Energietransitie gemeente Hoorn, gesproken op 17 december 2024
- Sanne van Gyseghem, Projectmanager Energietransitie gemeente Hoorn, gesproken op 17 december 2024

Bijlage B: Geraadpleegde documenten

Openbare documenten:

- Programmaplan Energietransitie (2023-2026 met doorkijk 2030 en 2040), gemeente Hoorn
- Programma Duurzame Stad, gemeente Hoorn
- Evaluatie Duurzame Stad, gemeente Hoorn
- Routekaart Energieneutraal Hoorn 2040, gemeente Hoorn
- Transitievisie Warmte Hoorn, gemeente Hoorn
- Warmteprogramma gemeente Hoorn: Wonen in Hoorn zonder aardgas, Arcadis
- Regionale warmtevisie West-Friesland, Overmorgen
- Pact van West-Friesland 7.1: zeven gemeenten, één geluid, Pact van West-Friesland
- Regionale Energiestrategie 1.0, RES Noord-Holland Noord
- Herijking RES 2024, RES Noord-Holland Noord
- Uitgangspuntennotitie Herijking RES (2.0), RES Noord-Holland Noord
- Omgevingsvisie Hoorn, gemeente Hoorn
- Handreiking Duurzame (her)ontwikkeling, Omgevingsdienst Noord-Holland Noord
- Stresstest gemeente Hoorn, Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
- Raadsbrief: Voortgang programma energietransitie en opgave duurzame stad 12 december 2023, gemeente Hoorn
- Raadsbrief: Voortgang programma energietransitie en opgave duurzame stad 8 april 2024, gemeente Hoorn
- Wilde Motie 2: Stop proces windmolen Hoorn '80, door o.a. CDA Hoorn.
- Raadsbrief: Reactie college wilde moties raadsvergadering 9 april/14 mei, gemeente Hoorn
- Amendement B stop windmolens Hoog 80, gemeente Hoorn
- Ondersteunen van bewonersinitiatieven in de energietransitie, gemeente Hoorn
- Projectopdracht en Uitvoeringsplan aardgasvrij Hoorn-Noord, gemeente Hoorn
- Standaard Wijkaanpak Aardgasvrij, gemeente Hoorn

Interne gemeentelijke documenten:

- Ambtshalve beschikking voor de aanvraag van SPUK voor Lokale Aanpak Isolatie (2x)
- Ambtshalve beschikking voor de aanvraag van SPUK voor Aanpak Energiearmoede (3x)
- Subsidieverordening voor het Duurzaamheidsfonds Hoorn, gemeente Hoorn
- Raadsvoorstel en raadsbesluit subsidieverordening duurzaam energiepakket bestaande bouw 2022-2024, gemeente Hoorn
- Verordening Duurzaamheidsleningen en Stimuleringsleningen VvE's 2025-2027, gemeente Hoorn
- Stand van subsidieaanvragen duurzaam energiepakket bestaande bouw van 2023 en 2024, gemeente Hoorn
- Financieel overzicht programmaplan energietransitie, gemeente Hoorn
- Conceptrapport Energievisie 2.0: Keuzes voor het energiesysteem van de toekomst, Provincie Noord-Holland
- Afwegingskader en voorbereiding pMIEK atelier 3, Royal HaskoningDHV
- Concept Projectopdracht Energie infrastructuur, gemeente Hoorn
- Rapportage CO2-monitor gemeente Hoorn & regio Westfriesland, Berenschot
- Convenant Regionale samenwerking duurzaamheid in regio Westfriesland, Pact van Westfriesland
- Jaarplan 2025 'Duurzaamheid – energieneutraal 2040', Pact van Westfriesland

- Onderzoek: Consequenties van een (gemeentelijk) warmtebedrijf in Hoorn, Transact & 2RC
- Haalbaarheidsstudie: Collectief warmtenet Hoorn, HVC

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com

K.v.K. nr. 24316726

W www.ecorys.nl